

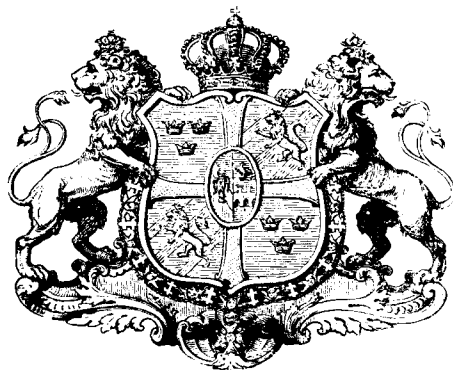
BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1880.

STOCKHOLM, 1882.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

INLEDNING

TILL

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 2, Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : P.A. Norstedt & Söner, 1862-1910.

Täckningsår: 1861-1910.

Överstyrelsens över hospitalen underdåniga berättelse för år ... ersattes 1903 av Medicinalstyrelsens underdåniga berättelse angående sinnessjukvården i riket året 1901

Överstyrelsen över hospitalen ersattes 1902 av Medicinalstyrelsen.

Föregångare:

Sundhets-collegii underdåniga berättelse om medicinalverket i riket. – Stockholm : P.A. Norstedt & söner, 1853-1862.

Täckningsår: Årg. 1(1851)-10(1860)

Efterföljare:

Sinnessjukvården i riket / av Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm : P. A. Norstedt & söner, 1913-1941. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

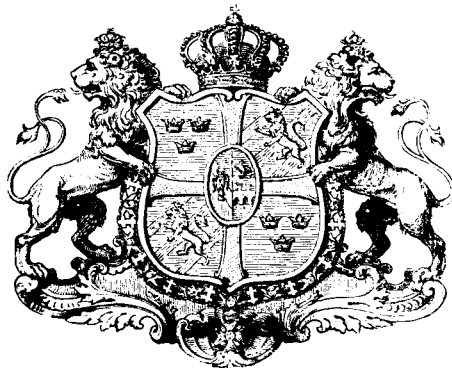
BIDRAG
TILL
SVERIGES OFFICIELA STATISTIK.

K) HELSO- OCH SJUKVÅRDEN. II.

ÖFVERSTYRELSENS ÖFVER HOSPITALEN
UNDERDÅNIGA BERÄTTELSE

FÖR ÅR

1880.

STOCKHOLM, 1882.
KONGL. BOKTRYCKERIET,
P. A. NORSTEDT & SÖNER.

Innehållsförteckning.

I.

Underdånig berättelse (sidd. V—XVII).

1. Sjukvård.....	sid.	VI.
2. Självvård och undervisning.....	»	IX.
3. Byggnader m. m.....	»	XI.
4. Beklädnad, sängutredning, inventarier.....	»	XV.
5. Uppvärmning och lyshållning.....	»	»
6. Utspisning och mathållning.....	»	»
7. De sjukas sysselsättning.....	»	»
8. Utrymme.....	»	XVI.
9. Inkomster och utgifter.....	»	»
Privatanstalten i Stockholm för sinnessjuka.....	»	»
Skyddsörening för sinnessjuka.....	»	XVII.

II.

Bilagor.

Bil. A. Redogörelse för sjukvården.	
Tab. 1. Vårdade sinnessjuka.....	sid. 1.
" 2. Sjukdomsformer.....	2.
" 3. Komplikationer hos fallandesotssjuka.....	3.
" 4. Intagne.....	4.
" 5. Intagne, med uppgift på ålder vid sjukdomens början.....	6.
" 6. Afförde (de tillfrisknades ålder, vistelsetid och sjukdomens bestånd).....	»
" 7. Afidne.....	8.
" 8. Förhållandet mellan vårdade och afförde.....	9.
" 9. Ålder hos de vårdade.....	10.
" 10. Befintliga sjuka den 31 December 1880.....	»
" 11. De sjukas fördelning.....	12.
" 11. Kriminalpatienter.....	13.
" 12. Födelseort, boningsort och civilstånd.....	14.
" 13. Stånd och yrke.....	»
" 14. Antagliga sjukdomsorsaker.....	18.
" 15. Tillfälliga sjukdomar.....	19.
" 16. Antal sjukplatser och underhållsdagar; medeltal sjuka för dag; kostnad för utspisning och läkemedel samt totalkostnad för sjukvården.....	21.
" 17. Tjenstemän och betjening.....	22.
Bil. B. C. D. Inkomster och utgifter för hospitals underhåll.....	sidd. 23—25.

Table des Matières.

I.

Rapport au Roi (pages V—XVII).

1. Service médical.....	page	VI.
2. Service religieux et enseignement.....	»	IX.
3. Bâtimens.....	»	XI.
4. Vêtements, garnitures de lit, meubles.....	»	XV.
5. Chauffage et éclairage.....	»	»
6. Régime alimentaire.....	»	»
7. Occupations.....	»	»
8. Nombre des places.....	»	XVI.
9. Recettes et dépenses.....	»	»
Notices sur l'établissement privé pour les aliénés à Stockholm et sur l'association pour l'assistance des aliénés en dehors des institutions publiques.....	pages	XVI-XVII.

II.

Annexes.

Annexe A. Les details du service médical.	
Tab. 1. Mouvement des aliénés dans les établissemens.....	page 1.
" 2. Formes morbides.....	2.
" 3. Complications avec l'épilepsie.....	3.
" 4. Admissions de l'année.....	4.
" 5. L'âge au commencement de la maladie.....	6.
" 6. Sorties (guéris: par âge, par séjour à l'hôpital et par durée de la maladie).....	»
" 7. Décès (par âge, par séjour à l'hôpital par durée et par nature de la maladie).....	8.
" 8. Relation pour cent des résultats du traitement.....	9.
" 9. Ages.....	10.
" 10. Nombre des aliénés dans les établissemens le 31 Dec. 1880.....	»
" 11. Classification des aliénés par rapport aux catégories de paiement et aux symptômes.....	12.
" 11. Prévenus, accusés et condamnés parmi les aliénés.....	13.
" 12. Les aliénés par lieux de naissance, par domicile et par état civil.....	14.
" 13. Les aliénés par profession.....	»
" 14. Causes probables des maladies.....	18.
" 15. Maladies intercurrentes.....	19.
" 16. Nombre des places et des journées d'entretien; moyenne des malades par jour: frais d'alimentation, de médicaments, et frais totaux des établissemens.....	21.
" 17. Nombre des médecins, des surveillants et des gardes-malades.....	22.
Annexes B, C, D. Etat financier; Recettes; Dépenses; Recapitulation de la situation.....	pages 23—25.

STORMÄGTIGSTE ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Den underdåniga berättelse rörande förvaltningen och verksamheten inom Rikets hospitalsväsen under år 1880, hvilken det åligger Medicinalstyrelsen afgifva och som härmed till Eders Kongl. Maj:t öfverlemnas, omfattar i likhet med föregående år: redogörelse för *sjukvården* och dermed sammanhang egande förhållanden; öfversigt af de vid hospitalen anstälde prestmäns verksamhet med *själavård* och *undervisning*; uppgifter om nya *hospitalsbyggnader* och de redan befintliges underhåll och förbättring; om *utredningen* i

kläder och inventarier, om uppvärmning och lyshållning, om de sjukes utspisning och sysselsättning samt om utrymme vid samtliga hospitalen, hvartill äro fogade tabellariska öfversigter rörande inkomster och utgifter för hospitalens underhåll och slutligen redogörelse för verksamheten inom den af D:r A. Billberg i Stockholm anordnade vård- och kuranstalt för nerv- och sinnessjuka samt för skyddsföreningen för sinnessjuka.

1. Sjukvården.

Vid 1880 års början utgjorde *sjukplatsernas* antal vid rikets samtliga tio hospital inalles 1,841, nemligen å Stockholms 260, Upsala 185, Nyköpings 70, Vadstena 360, Vexjö 220, Visby 30, Malmö 175, Lunds 150, Göteborgs 170 och Hernösands 221. Genom tillkomsten under året af 2:ne nya paviljonger vid Lunds hospital, öppnades derstädes tillträde för ytterligare 150 sjuke, hvarigenom antalet tillgängliga sjukplatser å hospitalen vid årets slut uppgick till 1,991.

Vårdade. Under år 1880 vårdades å hospitalen tillsammans 2,185 sjuke (Tab. 1), nemligen 1,130 män, 1,055 kvinnor, sålunda 51,72 % män mot 48,28 % kvinnor. Af de vårdade voro 893 män och 834 kvinnor eller tillsammans 1,727 eller 79 % qvarliggande från 1879. Under sistnämnde år vårdades inalles 2,086, så att under redovisningsåret 99 flere varit å hospitalen vårdade än år 1879. Medelantalet vårdade för dag utgjorde 1,788 mot 1,636 under 1879, således i medeltal 152 flere vårdade per dag under 1880 än näst föregående år.

Beträffande sjukdomsformerna förekommo under redovisningsåret 500 fall af *ursinne*, nemligen hos 225 män och 275 kvinnor samt 387 fall af *tungsinne*, nemligen hos 181 män och 206 kvinnor (Tab. 2). Antalet för dessa sjukdomsformer vårdade uppgick sålunda inalles till 887 eller 40,59 % af hela antalet mot 45,44 % under år 1879. Af hela antalet vårdades 22,88 % för ursinne och 40,59 % för tungsinne mot respektive 26,17 % och 19,27 % under år 1879. Minskningen af de till hit hörande former vårdade sjuke gäller hufvudsakligast Stockholms hospital, der under redovisningsåret förekommit endast 135 dylika sjukdomsformer mot 219 under år 1879. För *vansinne* vårdades inalles 443, nemligen 260 män och 183 kvinnor eller 20,27 % af alla vårdade, mot 19,76 % under år 1879; för *förryckthet* vårdades 350, nemligen 167 män mot 183 kvinnor eller 16 % af alla vårdade mot 13,76 % under år 1879; för *svagsinnet* vårdades 327, nemligen 179 män mot 148 kvinnor eller 14,19 % d. ä. ungefär motsvarande antal af alla vårdade som år 1879 o. s. v. (Tab. 2).

Intagne å hospital (Tab. 4) hafva under redovisningsåret blifvit 458, nemligen 237 män och 221 kvinnor, mot inalles 511 under år 1879, eller för redovisningsåret 20,96 % af de vårdade mot 24,50 % under år 1879, således 1 intagen på 4,55 vårdade, utvisande en något ringare omsättning än 1879. Denna har varit lifligast vid Lunds hospital (till följd af de nya paviljongernas öppnande för sjuke) med 52,83 %, dernäst vid Göteborgs med 24,23 % och Hernösands med 23,44 %, samt förutom vid Malmö, som endast mottager kroniske, i regeln obotlige, trögast vid Vadstena och Vexjö hospital med respektive 11,44 och 12 % (Tab. 4).

Beträffande de intagnes *ålder* förekommer i likhet med näst föregående år, att största antalet eller 29,48 % tillhört åldern 31—40 år, derefter kommer åldern 21—30 med 25,55 %, åldern 41—50 med 21,83 % o. s. v.

Bland de 296, för hvilka *tiden för insjuknandet* kunnat bestämmas, har det högsta antalet förekommit under första och andra kvartalet, resp. 82 och 83 samt lägst under det tredje med 58.

Rörande *tiden för sjukdomens bestånd före intagningen* har den kunnat utrönas i 439 fall, motsvarande 95,85 % af de intagne, utvisande att omkring en tredjedel blifvit intagne inom 12 månader, samt 70,84 % inom 2 år från sjukdomens utbrott.

Bland 388 af samtliga intagne voro 71,39 % för första gången insjuknade, hvaremot 28,61 % utgjorde recidiver och af dessa hade 5,67 % insjuknat 5 gånger och derutöfver. Under de år 1879 intagne uppgingo de för första gången insjuknades antal till 73,19 %.

Afförde såsom tillfrisknade, förbättrade, obotlige eller döde (Tab. 6) hafva blifvit 364, nemligen 188 män, 176 kvinnor eller 16,66 % af alla vårdade, mot 17,21 % under näst föregående år, motsvarande *en* af *sex* vårdade.

Till *helsan återstälde* affördes 136, nemligen 68 män och 68 kvinnor, motsvarande 6,22 % af alla vårdade, 6,01 % af vårdade män och 6,45 % af vårdade kvinnor, och tillsammans motsvarande 37,36 % af de afförde. Under år 1879 tillfrisknade 6,13 % af de vårdade, alltså i det närmaste samma förhållande som under redovisningsåret. Af de för ursinne vårdade hade tillfrisknat 14 % och bland dem som vårdats för tungsinne 12 %, för vansinne 5 % o. s. v.

Om de tillfrisknades antal inom hvarje åldersperiod jemföras med alla inom samma period vårdade, finnes att största tillfriskningsprocenten lik föregående år förekommer för åldern under 20 år, nemligen med 23,33 %, dernäst kommer åldern 21—30 med 13,33 %, åldern 31—40 med 5,30 % o. s. v. Bland hela antalet tillfrisknade hade 72,8 % vistats å anstalten ett år eller derunder, samt 50,7 % inkommit till anstalten inom första året från sjukdomens uppkomst.

Såsom förbättrade affördes 84 eller 3,84 % af alla vårdade och 23,08 % af alla afförde; såsom oförbättrade eller obotlige 56 eller 2,56 % af alla vårdade och 15,38 % af alla afförde.

Antalet döde under år 1880 utgjorde 88, nemligen 51 män och 37 kvinnor, motsvarande 4,03 % af alla vårdade. Under år 1879 afledo 4,11 % af de vårdade, således mortalitetsprocenten för de båda åren nära lika. Af de afledne hade 13 vistats å hospital mer än 10 år och bland dessa 4 mer än 20 år (Tab. 7).

Qvarliggande å samtliga hospital (Tab. 11) vid årets slut voro 1,821, sålunda en tillökning af 94 sjuke under året. Af de qvarvarande tillhörde 54 betalande första betalningsklassen, 278 andra betalningsklassen, 1,356 d. ä. 74,46 % af alla vårdade tredje betalningsklassen, hvaremot 138 icke erlade någon afgift.

Af s. k. *kriminalpatienter* funnos i samtliga hospitalen vid redovisningsårets slut 130, nemligen 106 män och 24 kvinnor, 7,14 % af befintlige sjuke mot endast 120 under näst föregående år. Det relativt största antalet vårdades å Malmö, Vexjö och Göteborgs hospital. Beträffande arten af de brottsliga handlingar, hvilka af nämnde kriminalpatienter blifvit begångna, visar sig enligt § 10 Bil. A att mordbrand varit talrikast förekommande, vidare komma stöld, våld och mord å främmande person o. s. v.

Bland de qvarliggande 1,821 räknades 55 % till lugne (1879 = 51 %). 36 % till orolige (1879 = 38 %), och 9 till våldsamma (1879 = 11 %). Som snygge räknades 77 % och osnygge 23 %. Af de qvarliggande voro 43 öfver 70 år gamla, 145 emellan 60—70 år och 26 voro 20 år eller derunder; 334 hade varit intagne ett års tid eller derunder, 894 fem år eller längre.

Bland de sinnessjuke hafva under redovisningsåret förekommit inalles 514 sjukdomsfall, nemligen 233 hos män och 281 hos kvinnor (Tab. 16), motsvarande 1 sjukdomsfall på 4,2 vårdade, mot ett på 5,6 under år 1879, utvisande att *helsostillståndet* under redovisningsåret varit i någon mån sämre under detta än näst föregående år. Katarr i mage och tarmkanal, katarr i luftrören, samt akut och kronisk lunginflammation hafva varit de vanligast förekommande sjukdomarne. Af tyfoidfeber och frossa förekommo 2 fall af hvardera. Blodbrist förekom i 34 fall, hvaraf 33 hos kvinnor; af blodträngning till hjernan, blödning i hjernan och dess hinnor samt hjerninflammation förekommo tillsammans 13 fall; af organiskt hjernlidande 2 fall; af inflammation i hjertsäck och af organiskt hjertfeltillsammans 6 fall o. s. v. De sjukdomar, som föranlett de flesta dödsfallen (Tab. 7) voro lung- och lungsäcksinflammation (27), lungsot (16), hjernblödning, inflammation i hjernan och dess hinnor (13); af allmän förlamning förekommo 4 dödsfall.

Beträffande de vårdades *stånd* och *yrke*, hvarom Tab. 13 lemnar närmare upplysning, visar sig att bland jordbrukande samhällsklasserna — jordbrukande stånds personer, bönder, jordtorpare, tjenare och daglönare — som vanligt förekommit de flesta sjukdomsfallen, uppgående inalles till 800, (af hvilka 639 voro bland qvarliggande och 161 intagne) d. a. 36,61 % af alla vårdade. Af alla vårdade män tillhörde 38,14 % och af kvinnor 34,98 % nämnde klasser. Af tjenare och daglönare, icke tillhörande jordbruksklassen, hafva vårdats 226 — 65 män och 161 kvinnor — eller 29 % af de förra mot 71 % af de sednare, utvisande samma missförhållande mellan könen inom denna klass, ehuru i någon mindre grad än föregående år. Af fattighjon vårdades 188, nemligen 84 män mot 104 kvinnor. Studerande vid universitet och elementarläroverk vårdades till ett antal af 49 mot 46 under näst föregående år.

Af samtliga 2,185 vårdade hafva *sjukdomsorsakerna* (Tab. 14) i 1,573 fall eller 74,99 % och bland de 458 intagne uti 343 fall eller 74,89 % kunnat utrönas. Af hela antalet 1,573 förekommo *moraliska* orsaker till sinnessjukdomen i 469 fall eller 29,82 % af de vårdade; förhållandet mellan män och kvinnor var ungefär enahanda som förlidet år eller 42 i 57; hvarvid husliga bekymmer likt föregående år spelar en större rol bland kvinnorna, enär dessa såsom sjukdomsorsaker förekommit hos 77 kvinnor mot endast 42 män; religionsgrubbel uppgifves såsom sjukdomsorsak i 125 fall (57 män 68 kvinnor), kärleksgrubbel och svartsjuka i 112 fall (39 män, 73 kvinnor), häftiga sinnesrörelser i 26 fall (13 män, 13 kvinnor), pauperism och kroppslig öfveranstängning i 17 fall (4 män, 13 kvinnor), fängelselif i 8 fall o. s. v. Bland *intellektuella* orsaker förekommer öfveranstängning i studier och själsarbete i 12 fall, bland *sensuella* orsaker förekommer onani i 46 fall (42 män, 4 kvinnor), spritdryckers missbruk i 86 fall (76 män, 10 kvinnor) mot 89 under nästföregående år, nevropatisk konstitution i 30 fall. Till följd af föregående sjukdom i hjernan förekommo 31 fall, efter fallandesot 26 fall, efter febrar 39 fall, efter hafvandeskap 45 fall o. s. v. Ärftligt anlag kunde ådagaläggas hos 642 eller omkring 30 % af de vårdade och deribland direkt ärftligt anlag i 189 fall eller nära 9 %.

Af de vid årets slut qvarliggande (1,821) sjukes *boningsort* vid insjuknandet anmärkes (Tab. 12) att 1,316 eller 72 % voro boende på landet, 505 eller 28 % i stad. I likhet med föregående år är männens antal öfvervägande från landsbygden, under det att för städerna kvinnorna äro talrikare. Vid jemförelse af förhållandet mellan *gifta* och *ogifta* visar sig att 25 % voro eller varit gifta och att 75 % voro ogifta; af kvinnor voro 40 % gifta eller enkor och 60 % ogifta, eller ungefär motsvarande förhållande som föregående år, hvaremot ogifta män förekommer med 56 % mot 44 % för ogifta kvinnor.

Underhållsdagarnes antal för de under året vid samtliga hospitaler vårdade har uppgått till 652,688 eller till 65,464 utöfver antalet 1879; medelantalet dagligen vårdade under redovisningsåret uppgick, som ofvan nämnt är, till 1,788 mot 1,636 under 1879.

Totalkostnaden för sjukvården (Tab. 16) med undantag af utgifterna för byggnader, reparationer och onera uppgick till 745,658 kronor 90 öre eller till 6,418 kronor 78 öre lägre än 1879. Vid denna kostnads fördelning på underhållsdagarne erhålles såsom totalmedelkostnad för *hvarje person för dag* 1 krona 14,24 öre och *för år* 416 kronor 64 öre, mot 1 krona 25,93 öre för dag och 459 kronor 64 öre för år under 1879. Medelkostnaden för sjukvården för *hvarje dag* vid samtliga hospitalen har varit 2,042 kronor mot 2,060 under 1879. Vid de särskilda hospitalen varierade kostnaderna icke obetydligt. Lägst har medelkostnaden varit vid Vadstena och Nyköpings hospital nemligen resp. 85 och 86 öre, högst vid Lunds hospital med 1 krona 59 öre. *Utspisningskostnaden* för de sjuka å alla hospitalen utgjorde 294,629 kronor 41 öre eller i medeltal *för hvarje sjuk* för dag 45,14 öre och för år 164 kronor 76 öre mot respektive 45,91 öre och 167 kronor 57 öre under 1879. *Läkemedels-kostnaden* uppgick till 6,926 kronor 93 öre eller för *hvarje sjuk* för dag 1,06 öre mot 1 öre år 1879.

Antalet af de vid hospitalen anstälde tjenstemän och betjening (Tab. 17) har under året blifvit ökad med 15, nemligen 6 sjukvaktare och 5 sjukvakterskor vid Lunds hospital, 1 sjukvaktare och 1 sjukvakterska vid Hernösands hospital samt 1 sjukvaktare vid hvardera af hospitalen i Vadstena och Visby. Hela antalet hithörande personal utgjorde vid slutet af 1880 tillsammans 233 mot 217 under nästföregående år. Då medeltalet vårdade sjuke per dag utgjorde 1,788, har hvar och en haft att tillse i medeltal dagligen 9,26 sjuke mot 9,24 under år 1879.

2. Självvård och undervisning.

Stockholms hospital: allmänna gudstjenster hafva hållits utan afbrott hvarje sön- och helgdag och varit besökta i medeltal af omkring 30 à 40 patienter. Gudstjensten har gjorts så kort som möjligt, utan att dock på den "liturgiska afdelningen göra allt för stor inskränkning, emedan det visat sig att denna afdelning är för patienterna den mest tilltalande och lugnande på samma gång". Särdeles hafva musiken och psalmsången tyckts medföra denna verkan. Fyra allmänna nattvardsgånger hafva författningsenligt blifvit hållna efter föregående anmälan och skrift. Antalet af dem, som vid hvarje tillfälle anmält sig har uppgått till omkring 12 à 15 patienter. Vid anmälningarne till nattvardsgång har predikanten samtalat med patienterna, hvilka samtal mindre afsett att undervisa, förmana och varna, utan i stället uppmuntra och trösta, emedan de flesta pat. framhållit sin ovärdighet och därför hyst betänkligheter för emottagande af det heliga sakramentet.

Enär predikanten är boende utom hospitalet hafva de föreskrifna morgon- och aftonbönerna hållits af betjeningen. Någon egentlig undervisning har ej blifvit under året anordnad, emedan inga i skolåldern varande barn varit å hospitalet intagna. Deremot har den å hospitalet befintliga boksamling, hvilken blifvit betydligt ökad, varit under året mycket anlitad.

Uppsala hospital. Högmessogudstjensterna, som firats hvarje söndag och räckt ungefär 1 timme, hafva bevistats af 40 à 50 patienter hvarje gång. Vid de dagliga bönestunderna, som hållits kl. $\frac{1}{2}$ 8 f. m., har vid pass halfva detta antal varit närvarande. Patienterna besöka gerna kyrka, förhålla sig der stilla och uppmärksamma, ehuru uppbyggelsen, fränsedt konvalescenterna, som oftast varit mycket angelägna om och mottaglige för religiös undervisning, i de flesta fall stadnar vid stundens välgörande och stillande intryck af det högtidliga i gudstjensten.

Undervisning i religion och andra ämnen har af predikanten meddelats 2 à 4 timmar i veckan. På kvinnoafdelningen har härvid en del af Lucas' evangelium i följd och valda stycken ur de andra evangelierna blifvit genomgångna och samtalsvis förklarade, omvexlande med läsning af någon annan lämplig bok. För mansafdelningen har historia och naturlära visat sig lämpligast som ämnen vid dessa undervisningstimmar, och har derföre en större del af svenska historien efter en mindre lärobok och valda stycken ur Berlins naturlära blifvit under kursiv läsning och samtal öfver det lästa genomgångna, hvarjemte som omvexling försök anställts med lättare räkneöfningar.

Nyköpings hospital: Allmän gudstjenst har firats hvarje sön- och helgdag samt varit besökt af omkring 60 patienter. Minst en eftermiddag i veckan har predikanten egnat åt enskilda samtal med de sjuke. För att vinna deras förtroende säger han sig till en början ledt samtalet in på deras borgerliga lifs förhållanden, och har dervid trott sig gjort den erfarenheten, "att, om de sjuke se att man nalkas dem med ett hjerta, som ömmar för deras olycka och vård, de sjelfvilligt meddela sig med själasörjaren i sina djupa hjerteangelägenheter. Med rörande tacksamhet mottaga de ock då den tröst, han har att erbjuda dem: Guds ord".

Vadstena hospital: Högmessogudstjenst har hållits hvarje sön- och högtidsdag, samt varat i 1 $\frac{1}{4}$ timmar hvarje och varit besökt af omkring 60 patienter. Skriftermål och nattvardsgång hafva förekommit 4 gånger, hvarvid 14 män och 18 qvinnor undfått H. H. nattvard. Gemensam bön hvarje morgon och afton har hållits af betjeningen å de särskilda afdelningarnas samlingsrum. Rörande Guds ords inverkan på de sjuke anser predikanten, att det ländt dem både till nytta och välsignelse. En stor del har haft mycken benägenhet och åstundan att höra och lära Guds ord. De som lida af religionsgrubbel "hvilket inträdt först sedan de en tid varit sinnessjuke, hafva blott för kortare tider kunnat lugna sig vid framhållandet af Guds nåd och kärlek äfven till dem". Religionsundervisningen har meddelats under samtal med enskilda patienter, hvarvid ej begagnats någon särskild lärobok. Skolundervisningen har fortgått under 2 timmars läsning i veckan med manliga patienter och 2 timmar med qvinliga. Läroämnena hafva varit skrifning, räkning, svensk historia och geografi.

Vexjö hospital: Allmänna gudstjensten har förrättats hvarje sön- och helgdag och varit besökt af omkring 40 patienter, ungefär hälften af hvardera könet. Gemensam nattvardsgång har hållits fyra gånger. Gemensam bön hvarje morgon och afton äfvensom bordsböner vid måltiderna hafva hållits af betjeningen i de särskilda afdelningarne.

Iakttagelser öfver ordets och böns inverkan på de sjuke hafva gjorts så vidt tid och omständigheter sådant medgifvit. "Synnerligen glädjande har varit att se den uppmärksamhet och andakt, som varit rådande hos flertalet af de patienter, som närvarit vid de gudstjenstliga förrättningarne". Äfven vid de enskilda samtal, som åtskilliga gånger af de sjuke sjelfva begärts, har hos en och annan en glädjande begärlighet efter och mottaglighet för det gudomliga ordets sanningar förmärkts. Aldrig har något uppenbart trots eller hån mot predikanten och hans embetsverksamhet försports.

Malmö hospital: Offentlig högmessogudstjenst har förrättats hvarje sön- och helgdag. Dessutom hafva äfven passionspredikningar hållits om fredagarne under fastlagstiden öfver akterna at Kristi lidandes historia. Antalet af de kyrkobesökande patienterna har vanligen uppgått till 32 å 37 personer. Predikanten omnämner att han vid enskilda samtal med de sjuke ofta funnit "en ganska stor begärlighet efter och mottaglighet för det gudomliga ordets sanningar". Hvad angår religionens inverkan och inflytande på de sjuke, tilltror predikanten sig väl icke kunna "i allo bestämma det", men anser sig dock kunna med visshet säga att det Guds ord som blifvit ej mindre offentligt föreläst och predikadt än enskildt taladt, icke varit förgäfvets, utan burit någon frukt och ländt dem, som hört detsamma till både nytta och välsignelse. "Gudstjenstens heliga handling och den andliga vården utöfva för visso ett välgörande inflytande hos de patienter, der ej sjukdomen inträdt i ett svårare stadium. Att religionen bidrager till att återställa den inre jemnvigten hos de sjuke, att stilla den sjukdomen ofta medföljande oron och ångslan och göra dem till sinnet lugnare och mera undergifna, ja till och med förnöjsammare i sin ställning är en redan i föregående berättelser omnämnd och nu förnyad erfarenhet. Och denna religionens inverkan på de sjuke är på sitt sätt helt naturlig. Ty erkännas bör ju, att i analogi med det fysiska lifvet en rubbning kan hafva inträdt i den ena af människans själsförmögenheter, under det att flera andra fortfara i sina funktioner om än icke i hela sin kraft och styrka. Känslan kan ännu vara varm för livvets högsta angelägenheter, och viljan sträcka sig längtande derefter — en omständighet som redan i och för sig påkallar andlig läkedom — men om nu dessa förmögenheter, som i någon mån synas ännu bevarade från detta hemlighetsfulla lidande, riktas på föremål af hög, ren och helig beskaffenhet och framför allt på honom sjelf som är sanningens och helighetens renaste urbild, så kan detta icke vara utan sitt stora inflytande för återställandet af jemnvigten i det rubbade själstillståndet".

Lunds hospital: Hvarje sön- och helgdag har gudstjenst hållits kl. 10—11, hvarvid den liturgiska delen af formuläret för högmessogudstjenst bibehållits med så korta psalmer som möjligt. Deremot har

predikan och bönerna efter predikan tillsammans ej upptagit mer än 30—40 minuter, den egentliga predikan 20—25 minuter. Endast 3:ne nattvardsgångar har hållits. Med nattvardsgästerna har föregående sön- och helgdag hållits ett kortare förhör, hvarvid det femte hufvudstycket i Luthers lilla katekes blifvit i korthet genomgånet. Gudstjensten har af pat. åhörts med stillhet och andakt, och hafva de med uppmärksamhet följt så väl föredraget vid predikan, som de förhör, hvilka hållits före hvarje särskild nattvardsgång.

Genom välvilliga bidrag har hospitalet redan blifvit försedt med ett ej obetydligt bibliotek, hvaraf omkring 50 band varit af pat. under året utlånta.

Göteborgs hospital: Gudstjenst har hållits sön- och helgdagar, och varit besökt af omkring 50 sjuke; nattvardsgång har hållits å alla fyra böndagarna.

Den erfarenhet predikanten gjort med afseende på ordets och bönens inverkan på de sjuke är den, "att de för sin själs salighet bekymrade hafva svårt att tro, att Guds stora nåd i Kristo äfven för dem är öppen och tillgänglig"; några hafva af ordet känt sig tröstade och lugnade.

Hernösands hospital: Utom allmän gudstjenst, som hållits hvarje sön- och helgdag kl. 1—2 e. m., har äfven hållits daglig morgonbön kl. 8— $\frac{1}{2}$ 9 f. m. Gudstjensterna hafva besökts af omkring 40 patienter. Söndagspredikan har utgjort en kort, enkel och tillämpande utläggning af evangeliet och vid den dagliga morgonbönen har användts andaktsbok, innehållande korta betraktelser för hvarje dag i året. "Sånger böner och Guds ords betraktande hafva utfövat ett märkbart och så vidt kunnat bedömas, alltid välgörande inflytande på desse olyckliga menniskor". Predikanten yttrar: "det är visserligen sant, att reflexionsförmågan hos många icke är särdeles stor, men den religiösa känslan deremot rätt stark och gör dem mottaglige för ett lugnande intryck". Högst sällan kan enligt predikantens mening religionen anses som primär orsak till sinnesrubbing; "det vore alldeles emot dess natur". "Väl kan den genom en allt för skakande eller falsk framställning framkalla ett utbrott af ett ondt, som redan är verksamt i en människas innersta och sålunda blifva en sekundär orsak till vansinnets mera förnimbara framträdande, men rätt framsteld och uppfattad skulle den alltid läka och hela den sönderslitenhet i en människas innersta, hvilken af för religionen främmande orsaker finnes der." Det är af stor vikt för religionsläraryn, "att akta på den rätta tiden och välja det bästa sättet för att meddela evangeliets helande olja i de svidande sår, som på ett eller annat sätt förorsakats samvetet".

3. Byggnader, jordområden m. m.

Stockholms hospital: Ett skuggtempel har blifvit uppfördt i parken framför stora sjukhusbyggnaden; en vattenrörsledning från stora sjukhusbyggnaden till sysslomannens och portvaktens bostäder har blifvit anordnad.

Upsala: Inom tvättinrättningen hafva mot slutet af året följande arbeten blifvit verkställda: ett nytt vattenhjul, nya drifhjul och en ny hydroextraktor hafva blifvit uppsatta. I sammanhang med detta arbete har äfven en fullständig reparation af hela grundmurarna under sydvestra hörnet af denna byggnad blifvit verksteld. Den äldre afsköljningsbassinen af trä har blifvit borttagen och en ny uppmurad af gråsten lagd i cement; hela golfvet i tvättrummet har blifvit omlagdt af cement på nytt hvalf af tegel samt nya ventilationstrummor upptagna i köksrummet.

Å *nybyggnaden* för hospitalets mansafdelning hafva under året följande arbeten blifvit utförda: centralbyggnaden, innehållande lokaler för administrationen och ekonomien, har blifvit försedd med trossbottnar och fyllning mellan bjelkarne; invändiga tak och väggar hafva der blifvit finputsade, källarmurarnas fogar

fyllda och brukslagna, evakueringsstrumman med tillhörande rensningsbrunn murad och öfvertäckt med hvalf samt förenad med stora sugskorstenen, golf af cementbitar lagda i badlokalerna i souterrainen, ytterväggarna och facaderna putsade med kalkfärg samt försedda med stuprör och listbetäckningar af galvaniserad jernplåt.

I afdelningarna 1 och 2, som under år 1879 uppmurades enligt hvad i föregående berättelse omnämndes, hafva likaledes trossbottnar blifvit anbragta och alla bjelklag så väl i de båda våningarna som i källarvåningens alla lokaler underpanelade och kalkrappade. Väggarne i bad-, tork- och sköljningsrum samt i isoleringsrummen i 1:a afdelningens bottenvåning hafva blifvit putsade med cementbruk till en höjd af 8 fot öfver golfvet, alla underväggar och tak i samtliga rummen putsade med kalkbruk, källarmurarna fyllda och brukslagna samt evakueringsstrumman murad och hvalfd i källarvåningen genom hela afdelningen. Afdelningarna 4 och 5 med dertill hörande stormcellsafdelning hafva blifvit från grunden uppförda och försedda med yttertak. Detta arbete har omfattat all för dessa afdelningar erforderlig jordschaktning och grundläggning, uppförande af ny fotmur och tegelmurar med dörr- och fönsterkarmar, bjelklag och trappor, taklag samt inbrädning och plåtbeläggning af takytorna.

Förutom nuvarande byggnadsarbeten hafva äfven betydliga jordschaktningar blifvit verkställda för de på byggnadernas vestra sida belägna promenadgårdarne, äfvensom för erhållande af nödigt aflopp för regnvatten från husen. Dessa schaktningar hafva på norra sidan gått till ett djup af omkring 11 fot och på den södra, der stormcellgården blifvit utschaktad, ända till 19 fot i en ytterst stenbunden och hårdarbetad jordnån. Jorden från dessa gräfningar har blifvit utförd för att fylla den breda fördjupningen af terrängen, som förut fanns framför hufvudbyggnaden. En vidsträckt gårdsplan har på detta sätt bildats, slutande med en terrassering mot den nedanför belägna trädgården.

Nyköping: Uppbyggandet af den nya badinrättningen i förening med förändringarne i hospitalshuset hafva under året fortskridit så att det hela med tillhörande inventarier blef till afsyning färdigt till den 15 September. Den nya badhusbyggnaden innehåller följande lägenheter: i bottenvåningen, uppförd af s. k. gråstensskarf, ett maskinrum med ångpanna och en väggfast sug- och tryckpump; 1 trappa upp: ett badrum med cement golf med 2:ne nya badkar af koppar samt duschskåp; 2 trappor upp: boningsrum för maskinisten och på den inklädda vinden 2:ne vattenreservoarer, en för varmt och en för kallt vatten, hvardera af 2,400 kannors rymd; vattnet i den förra uppvärms genom ånga från maskinen. Derjemte innehåller den nya byggnaden en korridor, utgörande en fortsättning af cellhuskorridoren sammanbindande cellhuset med stora hospitalshuset. De förändringar som i sammanhang härmed vidtagits i sistnämnda byggnad äro följande: en del af qvinnornas förra dagrum och en del af kokerskans rum hafva blifvit sammanslagna till ett nytt dagrum för qvinnorna; den andra delen af gamla dagrummet jemte en del af köket hafva sammanlagits till ett nytt kök; södra delarne af gamla köket och af kokerskans rum hafva förenats till en korridor, ledande från cellhuskorridoren till stora husets förstuga. Slutligen har det bredvid köket liggande mindre rummet, som förut varit inredt till 2:ne nattceller, blifvit förändradt till bostad för kokerskan.

Vadstena: hospitalet har blifvit försedt med åskledare och en ankarsrums värmeapparat uppsatt i kyrkan.

Vexjö: 2:ne luftcirkulerande jernugnar hafva blifvit insatta i cellafdelningen, samt 2:ne brunnar fördjupade och tryckpumpar insatta.

Malmö: Inom mansafdelningen har uppsyningsmannens 2:ne bostadsrum ändrats till ett med 8 sofbänkar för lugna och pålitliga män. F. d. kontorslokalen, bestående af 2:ne utåt gatan liggande rum, har under året blifvit upplåten till bostad åt uppsyningsmannen.

Öfverläkarens f. d. bostadshus har upplåtits åt biträdande läkaren och sysslomannen, hvilka hvar för sig hafva erhållit lämplige bostäder.

Lund: Paviljongerna VII, VIII fullbordades till sin inredning och öppnades för mottagning af sjuke under år 1880, likväl till en början blott hälften af hvardera. Paviljongerna I och II äro afsedda dels för 1:a klassens sjuke till ett antal af 15 af hvardera könet, dels för allmänna klassens konvalescenter, hvilkas antal är bestämdt till 10 å hvardera paviljongen eller tillsammans 25 af hvardera könet. Inom dessa paviljonger verkställes under året åtskilliga kompletteringsarbeten, såsom cloisons väggar med dubbeldörrar i passagerna på nedra botten, dels inredning med hyllor, skåp och garderober i begge våningarne och vindsvåningen. Promenadgårdar anordnades till dessa paviljonger och 1:a klassens promenadgård för qvinnor förseddes med en täckt veranda. I allmänna klassens promenadgårdar, tillhörande paviljongerna V och VI äro uppförda större täckta verandor af pryddigt utseende samt å de öfrige afdelningarnas mindre s. k. solskärmar, inalles 6.

Hernösand: Såsom tillägg till den i föregående berättelse intagna beskrifning å detta hospital förtjenar följande anföras: I de nya flyglarnes fyra större afdelningar finnes i hvart och ett af de invid badrummen belägna förrådsrummen ett helt och hållet af gjutjern förfärdigadt, till de sjukas tvagning afsedt bord, hvars skifva är emaljerad och har fyra likaledes emaljerade fördjupningar af vanliga, rätt rymliga tvättfats storlek och form. Dessa fat erhålla vatten genom en under bordet liggande, för de sjuke oåtkomlig rörledning, som mynnar i fatens botten och hvars enda kran skötes af betjeningen med en tapplåsnyckel. Äfven lämplig aflöppsledning finnes. De å hospitalets hufvudbyggnad belägna afdelningarna hafva dylika bord uppställda i de smalare korridorer, som leda utåt flyglarna. Å cellafdelningarna finnas inga fasta tvättställ utan endast lösa fat, som merendels komma till användning inne i cellerna under biträde af betjeningen.

Alla sjukvårdsafdelningarna, så väl äldre som nyare, hafva i mer och mindre afskilda utsprång belägna afträden försedda med tvenne dörrar, den ena innanför den andra och stora fönster, hvilka senare utan fara kunna stå fullständigt öppna, emedan fönsteröppningarna äro skyddade med tillräckligt starka galler. Luftvexlingen sker hufvudsakligen genom fönsterna, men underhjälpes af i murarna befintliga rör, som äro uppdragna i närbelägna skorstenar. Golfven äro af cement. Kärlen, som stå omedelbart under de med gjutjernstrattar försedda sätana, äro trätunnor levererade af Marino & komp. och indränkta med de tjärartade och andra ämnen, som nämnda firma för dylikt ändamål brukar använda. De tömmas dagligen och uttagas direkt eller med särskilda hissverk utan att trappor eller förstugor behöfva passeras.

I hvarje cell finnes i ena hörnet vid dörren en stark väggfast klosett af plank. Kring underkanten af hålet i dennes säte är fästad en stark, nedåt ganska smal gjutjernstratt, som sträcker sig något litet ned i det underställda kärlet, hvilket utgöres af en vanlig porslinspotta. Denna, som står i en kanal så trång, att hon berör dess båda sidor och dessutom fasthållles mellan ena klosettväggen och en baktill anbragt lucka, uttages från korridoren. Högst få af kärlen hafva hittills sönderslagits, och har orsaken då så godt som alltid varit vårdslöshet vid nämnda luckas tillstängning. Äfven isoleringsrummen i de stora flyglarna hafva liknande klosetter, dock med den skilnaden att kärlen ej uttagas från korridoren utan genom en i rummet befintlig lucka.

Det gamla *tvätthuset* har blifvit under året nedtaget och nytt uppfördt å lämplig grund på annat ställe. Det innehåller i bottenvåningen rum för ångpannan med en maskin om 6 hästkrafter, ett bykrum, ett tvättrum, ett mangelrum, ett strykrum och ett in- och utlemningsrum samt i annan del af huset med särskild ingång ett par rum för bageri. I bykrummet finnas flera stora jernbandade furukar, ett för lut, de öfriga för ångkokning af kläder. Till hvart och ett af dessa kar går förutom ångröret äfven ett rör med varmt vatten. Golfvet är af cement, lagd på den hårdt packade marken och sluttar mot ett hål i väggen till nästa rum, tvättrummet, der en aflöppsbrunn finnes i närheten af detta hål. Tvättrummet eger en af tjocka furuplankor gjord jernbandad sköljbassin, som mäter 9 fot i längd, fem i bredd och fyra i

djup samt är försedd med lämpligt anordnade till- och afloppsrör, så att en ständig vattenström kan genomlöpa densamma under sköljningen. Tvättningen verkställes i träbunkar, som i tillräckligt antal finnas insatta i ett bord utefter ena fönsterväggen. I ett hörn af rummet står en centrifugal, af ångmaskinen drifven torkapparat för klädernas urvridning. I våningen 1 trappa upp är en kopparcistern för varmt vatten. I samma våning finnes en stor torkvind med en riklig mängd träställningar för kläders upphängande. Den upphettas genom ånga, innesluten i 4-tums jernrör, som ligga i dubbla rader, rundt hela vinden. Luft tillföres genom öppningar i ytterväggarna och afledes medelst stora genom taket uppdragna trätrummor. I vindsvåningen finnas dessutom tvenne mindre gafvelrum, som bebos af tvättförestånderskan och tvätt-pigorna.

Stallbyggnaden samt smedjan hafva flyttats från sina förutvarande till lämpligare platser, i närheten af tvättinrättningen. Genom nämnda flyttningar har hospitalsområdet till sina byggnader ordnats så att sjelfva hospitalsbyggnaden ligger mera öppen åt sundet, och ekonomibyggnaderna bakom mot skogen i närheten af de sjukas förnämsta arbetsfält, köksträdgården och åkrarne. Hospitalsområdet är nu genom stängsel skildt i tvenne delar, en mindre, främre mot sjön, ej afstängd och en större, bakåt belägen och fullständigt omgärdad, den förra hufvudsakligen bestående af parkanläggningar, den senare af köksträdgård och åkrar.

Vattenledningen har under året fullbordats, så att den i Juni månad kunnat upplåtas till begagnande.

Till nya hospitalsbyggnader hafva under åren 1874—1880 blifvit använda tillsammans 2,305,262 kronor 55 öre, nemligen för nybyggnaden i *Hernösand* 416,623 kronor 28 öre, i *Upsala* 77,427 kronor 55 öre ¹⁾, i *Stockholm* 56,595 kronor 94 öre, för utvidgning af *Vexjö* hospital 92,935 kronor 82 öre samt för nybyggnader vid *Lunds* hospital 1,625,293 kronor 7 öre. Deraf hafva under år 1880 utgifvits för nybyggnader vid *Hernösands* hospital 36,028 kronor 20 öre, vid *Stockholms* hospital 922 kronor 82 öre och vid *Lunds* hospital 36,758 kronor 28 öre. För arkitektbiträden, ritningar och resekostnadsersättningar m. m. hafva utgifvits tillsammans 36,386 kronor 89 öre. För ofvanstående kostnad hafva följande nybyggnader blifvit fullbordade, nemligen:

Tillbyggnad af cellhuset vid <i>Vexjö</i> hospital, innehållande 30 nya sjukplatser.....	kr.	92,935: 82
Tillbyggnad af cellhusen vid <i>Stockholms</i> hospital, innefattande 20 nya sjukplatser.....	»	56,595: 94
Ny cellpaviljong för 30 sjuka af qvinkönet vid <i>Upsala</i> hospital.....	»	77,427: 55
Tillbyggnad vid <i>Hernösands</i> hospital, inrymmande 82 nya sjukplatser och dessutom 50 för patienter som flyttats från gamla cellhuset, hvilket förändrats till bostadshus för öfverläkare, biträdande läkare och syssloman samt till kontor m. m.	»	416,623: 28
Nytt hospital i <i>Lund</i> för 350 sjuke.....	»	1,625,293: 07
Arkitektarfvode, ritningar m. m.	»	36,386: 89.

Summa kr. 2,305,262: 55.

De utgifter, som för öfrigt utgått för byggnader, reparationer och förändringar vid samtliga hospitalen uppgå för år 1880 till ett sammanlagdt belopp af 92,071 kronor 17 öre. De särskilda belopp, som häraf komma på hvarje hospital, inhemtas af bil. C. Hela ifrågavarande utgiftssumma utgjorde för år 1879: 76,521 kr. 23 öre; för år 1877: 62,062 kr. 28 öre och för år 1876: 83,038 kr. 27 öre.

¹⁾ Häruti ingå icke de medel, hvilka genom Öfverintendentsembetet blifvit utbetalda för nya hospitalsbyggnaden.

4. Beklädnad, sängutredning och inventarier.

Kostnaden för inköp och underhåll af *beklädnadspersedlar, linne och sängkläder* vid samtliga hospitalen har under redovisningsåret uppgått till 68,677 kronor 59 öre. Fördelas denna summa på medeltalet under året dagligen vårdade sjuke (1,788), visar sig att hvarje hela året upptagen sjukplats med afseende på dessa effekter i medeltal kostat 38 kr. 41 öre. Under år 1879 uppgick denna kostnad till 45 kr. 26 öre och under år 1878 till 32 kr. 74 öre.

Utgifterna för inköp och underhåll af *möbler, sängar, serviser och öfriga inventarier* hafva uppgått till 35,913 kronor 23 öre, eller i medeltal för hvarje året om upptagen sjukplats 20 kronor 9 öre.

5. Uppvärmning och lyshållning.

Utgifterna för uppvärmning och lyshållning hafva under år 1880 uppgått till 76,728 kronor 61 öre under det att kostnaden härför år 1879 uppgick till 71,370 kr. 22 öre. Hvarje under redovisningsåret upptagen sjukplats har således med afseende å uppvärmning och lyshållning medfört en medelkostnad af 42 kr. 91 öre mot 43 kr. 62 öre under 1879.

6. Mathållning och utspisning.

Mathållningen verkställes fortfarande genom entreprenör vid Vadstena, Vexjö och Visby hospital, under det att egen hushållning eger rum vid öfrige hospital på sådant sätt att de artiklar, hvilka ingå i utspisningen, uppköpas genom entreprenad och tillredas af egen betjening. Hela utspisningskostnaden för året (tab. 16) uppgick, enligt hvad ofvan nämndt är, till 294,629 kronor 41 öre, hvilket belopp, fördeladt på underhållsdagarnas antal, visar en medelkostnad af utspisningen för hvarje sjuk och dag af 45,14 öre. I likhet med föregående år ställa sig dagportionerna mycket olika vid särskilda hospital, såsom närmare framgår af tabellen. Under år 1879 uppgick medelkostnaden af utspisningen för hvarje sjuk och dag till 45,91 öre och för år till 167 kronor 57 öre, utvisande för redovisningsåret en minskning mot föregående år för dag af 0,77 öre och för år af 1 kr. 81 öre.

7. De sjukes sysselsättningar.

Tillfälle till kroppsligt arbete, såsom af synnerlig vikt ej mindre för de sjukes behandling än ock med afseende på de ekonomiska fördelar, som derigenom tillskyndas hospitalen, är i mer eller mindre mån beredt vid hospitalen i allmänhet, och utgör det städse hospitalsöfverstyrelsens oafbrutna omtanke att kunna i största möjliga omfång utsträcka denna förmån.

Med afseende på verkställda arbeten inom hospitalen beträffande jordbruk, trädgårdsskötsel, slöjder, handverk o. s. v. inhemtas bland annat af öfverläkarnes rapporter att vid *Stockholms* hospital förrättats 23,831 dagsverken, af hvilka 10,700 för män och 13,131 för kvinnor; vid *Upsala* 25,904 dagsverken, hvaraf 12,431 för män och 13,473 för kvinnor; i medeltal hafva 84 eller 45,4 procent af sjukpersonalen varit dagligen sysselsatte med arbeten. Vid *Nyköpings* hospital uppgick antalet mer eller mindre arbetsföre till 20 män och 22 kvinnor. Vid *Vadstena* hospital förrättades 26,743 dagsverken, deraf 16,963 af män och

9,780 af qvinnor; medeltalet arbetande patienter per dag har utgjort omkring 70—80 af män, men något mindre af qvinnor. Vid *Vexjö* hospital hafva 20—30 män och 35—40 qvinnor befunnits arbetsföra och hafva af de förre utförts 8,630 dagsverken; af de sednare hade bland annat väfnad blifvit verkställd till 5,072 fot. Vid *Malmö* hospital verkställdes inalles 12,076 dagsverken, hvaraf 7,868 af män, 4,208 af qvinnor; i medeltal hade 70 patienter af hvardera könet varit arbetsföre och kunnat sysselsättas. Vid *Lunds* hospital hafva dagsverkens antal uppgått inalles till 11,911, hvaraf 5,876 tillhörde mans- och 6,035 kvinnoafdelningen. Vid *Göteborgs* hospital hafva i medeltal 40 å 50 patienter af hvardera könet dagligen varit sysselsatte med arbeten och hafva af dem tillsammans 15,792 dagsverken, nemligen 9,968 af män och 5,824 af qvinnor blifvit verkställda. Vid *Hernösands* hospital hafva utförts 16,673 dagsverken, hvaraf 10,014 af män och 6,659 af qvinnor; i medeltal hade nära 55 sjuke, nemligen 33 män och 23 qvinnor dagligen varit i arbete.

8. Utrymme.

Detta har äfven under redovisningsåret varit strängt anlitadt, enligt hvad öfver hufvud taget framgår af jämförelsen mellan å hospitalen tillgänglige platser (Tab. 1 kol. 2) och medeltalet sjuke för dag (Tab. 16 kol. 4). Dock inträdde häri någon förbättring, sedan ytterligare 150 platser under årets lopp tillkommo vid *Lunds* hospital, likväl på långt när icke i den mån, som behovet kräfde; sålunda afvaktade vid årets slut ännu 39 anmälde sjuke tillåtelse till inträde å hospitalen. Antalet af ansökningshandlingar rörande inträde å hospital — hvilka enligt 9 § mom. 1 af nådiga stadgan den 5 Mars 1858 det åligger vederbörande direktioner, att då alla platser inom respektive hospital äro upptagne, insända till öfverstyrelsen, som då hänvisar de sökande till annat hospital, der plats för tillfället eller i närmaste framtid anses kunna beredas — har under redovisningsåret uppgått till icke mindre än 115 mot 110 under år 1879.

9. Inkomster och utgifter för hospitals underhåll 1880.

Bil. B och C af denna berättelse innehålla en redogörelse för hospitalsunderhållets inkomster och utgifter under år 1880 och innefattar Bil. D ett sammandrag af samma års redovisning öfver till hospitalsväsendet anslagne medel.

Dr Billbergs vård- och kuranstalt för nerv- och sinnessjuke i Stockholm.

Å denna sjukvårdsanstalt hafva inalles 13 med sinnessjukdom behäftade personer varit vårdade, nemligen 11 män och 2 qvinnor. Af dessa voro två män qvarliggande från år 1879 och 9 män samt 2 qvinnor under året intagna. Under år 1879 vårdades å anstalten inalles 16. Af de under redovisningsåret vårdade utskrefvos 2 män och 2 qvinnor såsom tillfrisknade samt 2 män såsom förbättrade, och voro vid årets slut 7 män qvarliggande under behandling. Af de utskrifne hade tre vistats å anstalten 5 månader, två 2 månadar samt en 1 månad. Af de intagne befunnos 2 i åldern mellan 20—30 år, 2 i åldern mellan 30—40 år, 5 i åldern mellan 40—50 år samt 2 i åldern mellan 50—60 år. Af de vårdade ledö 4 af *tungsinne*, 3 af *ursinne* 1 af *vansinne*, 4 af *svagsinnet* samt 1 af *allmän förlamning*.

Skyddsföreningen för sinnessjuka.

Under år 1880 har föreningen till hospitalens öfverläkare utbetalt 700 kronor, för att efter deras bepröfning utdelas åt behöfvande patienter vid deras utskrifning från hospitalen. Af detta belopp hafva 69 patienter erhållit understöd till större eller mindre belopp. Dessutom har på särskild ansökan åt en behöfvande tilldelats 20 kronor. Under sin 19-åriga tillvaro har föreningen utgifvit ett sammanlagdt belopp af 14,513 kronor. Behållningen till år 1881 utgjorde 24,889 kronor 28 öre. Föreningsmedlemmarnes antal uppgick vid redovisningsårets slut till inalles 67.

Medicinalstyrelsen framhårdar med djupaste vördnad, trohet och nit,

Stormächtigste, Allernådigste Konung!
Eders Kongl. Maj:ts

underdånigste och tropligtigste
tjenare och undersåtar

N. J. BERLIN.

O. F. HALLIN. EDW. EDHOLM. FR. BJÖRNSTRÖM. D. M. PONTIN.

A. J. Bruzelius.

Stockholm den 28 December 1881.

Redogörelse för sjukvården å Rikets samtliga Anstalter för sinnessjukes behandling under år 1880.

§ 1.

Öfversigt öfver antalet vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1880.

Tab. 1.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.
	Antal befintliga sjukplatser vid årets början.	Qvarliggande sjuke från år 1879.			Intagne under år 1880.			Summa vårdade under år 1880.			Afförde under år 1880.			Qvarliggande till år 1881.		
		m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Stockholms	260	¹⁾ 137	113	250	36	20	56	173	133	306	36	17	53	137	116	253
Upsala	185	78	105	183	10	30	40	88	135	223	14	30	44	74	105	179
Nyköpings	70	34	33	67	6	12	18	40	45	85	4	10	14	36	35	71
Wadstena	360	172	184	356	28	18	46	200	202	402	29	19	48	171	183	354
Wexiö	220	115	105	220	14	16	30	129	121	250	13	15	28	116	106	222
Wisby	30	14	14	28	4	1	5	18	15	33	3	1	4	15	14	29
Malmö	175	88	78	166	9	10	19	97	88	185	7	7	14	90	81	171
Lunds	150	73	52	125	76	64	140	149	116	265	35	35	70	114	81	195
Göteborgs	170	86	86	172	26	29	55	112	115	227	28	30	58	84	85	169
Hernösands	221	96	64	160	28	21	49	124	85	209	19	12	31	105	73	178
Summa	1,841	893	834	1,727	237	221	458	1,130	1,055	2,185	188	176	364	942	870	1,821

1. Antalet af befintliga sjukplatser vid årets början.

Redogörelsen för 1879 upptager de vid samma års slut befintliga sjukplatsernas antal till 1,841. Under fortsättningen af 1880 tillkommo å Lunds hospital 150 nya platser derigenom att paviljongerna VII, VIII till sin inredning fullbordades och öppnades för mottagning af sjuke, till följd hvaraf sjukplatsernas antal vid 1880 års slut uppgick till 1,991.

2. Qvarliggande sjuke från år 1879.

Vid redovisningsårets början funnos å samtliga anstalter 1,727. Af dessa voro 893 män och 834 qvinnor; 51,71 % af de förre och 48,29 % af de senare. Från 1878 till 1879 qvarlåg 1,575.

3. Intagne under år 1880.

Antalet intagne har varit 458, nemligen 237 män och 221 qvinnor; 51,75 % af de förre, 48,25 % af de senare. Under 1879 intogos 511, således 53 flere än under 1880. De under 1880 intagne utgjorde 20,96 % af de under samma år vårdade; under 1879, 24,50 %.

¹⁾ Dessutom en man qvarliggande till observation å Stockholms hospital, utan bestämd form af sinnessjukdom, som ej i denna eller efterföljande tabeller upptages.

4. Antalet vårdade under år 1880.

Detta antal har varit 2,185, nemligen 1,130 män, 1,055 kvinnor; 51,72 % af de förre, 48,28 % af de senare. Under år 1879 vårdades 2,086, således 99 färre än under redovisningsåret.

1. Afförde under år 1880.

Afförde (friska, förbättrade, oförbättrade eller döda) hafva blifvit 364; 188 män, 176 kvinnor; resp. 51,65 % och 48,35 %. Af alla vårdade hafva 16,66 % blifvit afförde. Under 1879 affördes 359, d. v. s. 17,21 % af de under detta år vårdade. Jämförelsen mellan intagne och afförde utvisar att under redovisningsåret blefvo 94 flere intagne än afförde. Under 1879 blefvo 152 flere intagne än afförde.

6. Qvarliggande till år 1881.

Dessas antal är 1,821. Från 1879 till 1880 qvarlägo 1,727. För 1880 har således antalet qvarliggande ökats med 94. Af de till 1881 qvarliggande voro 942 män, 879 kvinnor; respektive 51,73 % och 48,27 %.

Bland de vid redovisningsårets slut vårdade tillhörde 54 första betalningsklassen, 1,767 de öfriga klasserna.

§ 2.

Öfversigt öfver sjukdomsformerna, hvilka förekommit bland vårdade å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1880.

Tab. 2.

1.	2.			3.			4.			5.			6.			7.			8.			9.		
	Ursinne, Mania.			Tungsinne, Melancholia.			Vansinne, Ecnia.			Förryckthet, Paranoia.			Svagsinhet, Dementia.			Fånighet, Idiotia.			Allmän förlamning, Paralysis generalis.			Fallandesot, Epilepsia.		
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.
Stockholms	49	43	92	25	18	43	34	20	54	28	30	58	20	21	41	2	—	2	12	—	12	3	1	4
Upsala	20	30	50	13	38	51	16	14	30	24	31	55	9	19	28	1	2	3	5	1	6	—	—	—
Nyköpings	5	11	16	7	16	23	5	3	8	11	7	18	5	3	8	5	3	8	—	—	—	2	2	4
Wadstena	34	47	81	35	32	67	30	26	56	17	21	38	56	40	96	15	27	42	3	—	3	10	9	19
Wexiö	37	47	84	32	21	53	26	11	37	9	14	23	16	24	40	3	—	3	1	—	1	5	4	9
Wisby	6	6	12	7	9	16	1	—	1	1	—	1	1	—	1	—	—	—	—	—	2	—	—	2
Malmö	—	—	—	1	—	1	44	50	94	22	29	51	16	6	22	7	1	8	1	—	1	6	2	8
Lunds	27	24	51	19	25	44	70	39	109	19	22	41	4	6	10	—	—	—	8	—	8	2	—	2
Göteborgs	25	46	71	31	36	67	17	12	29	15	12	27	11	6	17	3	1	4	3	—	3	7	2	9
Hernösands	22	21	43	11	11	22	17	8	25	21	17	38	41	23	64	1	3	4	2	—	2	9	2	11
Summa	225	275	500	181	206	387	260	183	443	167	183	350	179	148	327	37	37	74	35	1	36	46	22	68

2,185

1. *Ursinne.* Behäftade med denna sjukdomsform hafva 500 blifvit vårdade, nemligen 225 män och 275 kvinnor; respektive 45,00 % och 55,00 %. I förhållande till *alla* vårdade utgöra de 22,88 % och 19,91 % af vårdade män, 26,07 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1879 voro 26,17 %; 23,90 %; 28,57 %, hvilket utvisar att fortfarande omkring en fjerdedel af alla vårdade lida af ursinne, äfvensom att kvinnornas antal är högre än männens. Äfven under detta redovisningsåret har antalet för ursinne vårdade i förhållande till öfrige vårdade varit högst å anstalterna i Wexiö, Göteborg och Stockholm, respektive 33,60 %, 31,28 % och 30,07 %, då Wisby icke toges i betraktande.

2. *Tungsinne.* Antalet vårdade är 387, nemligen 181 män, 206 kvinnor, respektive 46,77 % och 53,23 %. Af *alla* vårdade utgöra de af tungsinne sjuke 17,71 %; 16,01 % af vårdade män, 19,53 % af vårdade kvinnor.

Erfarenheten under detta liksom från föregående år utvisar att omkring en femtedel af alla vårdade lida af tungsinne. Summan af vårdade för ursinne och tungsinne utgör 887 eller 40,59 % af alla vårdade; 35,93 % af vårdade män, 45,59 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1879 voro 45,44 %; 40,62 %; 50,54 %.

3. *Vansinne.* Härunder äro uppförde 443; 260 män, 183 kvinnor, respektive 58,69 % och 41,31 %; 20,27 % af *alla* vårdade; 23,01 % af vårdade män, 17,35 % af vårdade kvinnor. Motsvarande tal för 1879 voro 19,76 %; 22,69 %; 16,65 %.

4. *Förryckthet.* Af 350 vårdade voro 167 män, 183 kvinnor; respektive 47,71 % och 52,29 %. Af *alla* vårdade 16,02 %; af vårdade män 14,78 %, af vårdade kvinnor 17,35 %. Motsvarande tal för 1879 voro 13,76 %; 12,79 %; 14,78 %.

5. *Svagsinnet.* Vårdade 327; 179 män, 148 kvinnor, respektive 54,74 % och 45,26 %. Af *alla* vårdade 14,97 %; af vårdade män 15,84 %, af vårdade kvinnor 14,04 %.

6. *Fånighet.* Vårdade 74; 37 af manligt, 37 af qvinligt kön. Af *alla* vårdade utgöra de fänige 3,39 %; af vårdade män 3,27 %, af vårdade kvinnor 3,51 %.

7. *Allmän förlamning.* Vårdade 36; 35 män, 1 kvinna. Af *alla* vårdade 1,65 %; af vårdade män 3,10 %, af vårdade kvinnor 0,09 %. Motsvarande tal för 1879 voro 1,10 %; 2,05 %; 0,10 %.

8. *Fallandesot.* Vårdade 68; 46 män, 22 kvinnor; respektive 67,65 % och 32,35 %. Under 1879 vårdades afven 68. Af *alla* vårdade under 1880, 3,11 %; 4,07 % af vårdade män, 2,09 % af vårdade kvinnor. Under 1879, 3,26 % af *alla* vårdade.

Sålunda hafva af *alla* vårdade 22,88 % lidit af ursinne; 17,71 % tungsinne; 20,27 % vansinne; 16,02 % förryckthet; 14,97 % svagsinnet; 3,39 % fånighet; 1,65 % allmän förlamning; 3,11 % fallandesot.

Öfversigt öfver komplikationer med sinnessjukdom, hvilka bland fallandesotssjuka förekommit under år 1880.

Tab. 3.

1.	2.			3.	4.	5.	6.				
	Vårdade under år 1880.			K o m p l i k a t i o n e r .							
				Ursinne.		Tungsinne.		Svagsinnet.		Fånighet.	
	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Stockholms.....	3	1	4	3	1	—	—	—	—	—	—
Upsala.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Nyköpings.....	2	2	4	2	2	—	—	—	—	—	—
Wadstena.....	10	9	19	2	1	—	—	5	3	3	5
Wexiö.....	5	4	9	5	3	—	—	—	1	—	—
Wisby.....	2	—	2	2	—	—	—	—	—	—	—
Malmö.....	6	2	8	3	2	—	—	2	—	1	—
Lunds.....	2	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—
Göteborgs.....	7	2	9	7	2	—	—	—	—	—	—
Hernösands.....	9	2	11	5	1	—	—	2	—	2	1
Summa	46	22	68	30	12	—	—	9	4	6	6

Af de för fallandesot vårdade hafva således 61,76 % tillika lidit af ursinne, 19,12 % af svagsinnet och 17,65 % varit fänige.

Öfversigt öfver de å samtliga anstalter för sinnes

Tab. 4.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.														
Sjukdomsform.	A n s t a l t.											Årtid för insjuknandet.																										
	Stockholms.	Upsala.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Wisby.	Malmö.	Lunds.	Göteborgs.	Hernösands.	Summa intagne.	Januari.	Februari.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Augusti.	September.	Oktober.	November.	December.	Okränd.														
	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv. S.a.																											
Ursinne. <i>Mania</i>	10	9	2	12	2	5	8	6	6	11	—	—	—	—	23	21	6	16	9	12	66	92	158	8	6	17	6	17	13	7	8	9	14	8	8	37		
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	8	4	4	15	3	6	12	7	5	5	3	1	—	—	14	23	8	10	3	6	60	77	137	12	8	14	9	8	4	8	7	9	12	10	5	31		
Vansinne. <i>Ecnia</i>	8	5	3	3	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	4	7	28	13	4	3	7	—	57	32	89	9	2	2	5	11	3	2	1	1	3	2	5	43
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2	6	2	—	—	—	5	8	13	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	11		
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	1	1	—	—	—	2	3	1	—	1	—	—	—	—	1	2	—	6	2	14	7	21	—	—	—	—	—	2	—	—	—	2	1	—	—	16		
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	1	4	2	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6		
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	8	—	1	—	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—	7	—	2	—	2	—	23	—	23	1	1	1	3	1	1	1	—	2	2	2	1	7		
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	3	2	2	—	—	—	—	1	—	—	8	3	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11		
Summa	36	20	10	30	6	12	28	18	14	16	4	1	9	10	76	64	26	29	28	21	237	221	458	30	18	34	23	39	21	18	17	23	32	22	19	162		

Förhållandet mellan de intagne och de vårdade (se Tab. 1) vid hvarje anstalt utvisar omsättningens storlek och uttryckes med följande procenttal:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Wadstena.	Wexiö.	Wisby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.
18,30 %.	17,94 %.	21,18 %.	11,44 %.	12,00 %.	15,15 %.	10,27 %.	52,83 %.	24,23 %.	23,44 %.

Häraf synes att omsättningen varit lifligast vid Lunds (i följd af de nyinredda paviljongernas öppnande), dernäst vid Göteborgs och Hernösands samt trögast vid Malmö, Wadstena och Wexiö hospital.

1. *Sjukdomsformerna.* a) *Ursinne.* Af de 158 med denna form intagne voro 66 män, 92 kvinnor; 34,50 % af *alla* intagne; 27,85 % af intagne män, 41,63 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1879 voro 29,16 %; 28,67 % och 29,74 %. Med hänsyn till de särskilda anstalterna blir förhållandet mellan intagne sjuke med ursinne och *alla* intagne följande:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Wadstena.	Wexiö.	Wisby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.
33,93 %.	35,00 %.	38,89 %.	30,43 %.	56,67 %.	0,00 %.	0,00 %.	31,43 %.	40,00 %.	42,86 %.

b) *Tungsinne.* Intagne 137, nemligen 60 män, 77 kvinnor. Af *alla* intagna utgöra dessa 29,91 %; 25,32 % af intagne män, 34,84 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1879 voro 23,29 %; 18,28 %; 29,31 %. Förhållandet mellan intagne sjuke med tungsinne och *alla* intagne vid de särskilda anstalterna har varit:

Stockholm.	Upsala.	Nyköping.	Wadstena.	Wexiö.	Wisby.	Malmö.	Lund.	Göteborg.	Hernösand.
21,43 %.	47,50 %.	50,00 %.	41,30 %.	33,33 %.	80,00 %.	0,00 %.	26,43 %.	32,73 %.	18,37 %.

Af ursinne och tungsinne sjuke hafva således tillsammans blifvit intagne 295, d. s. 64,41 % af *alla* intagne. Motsvarande tal för 1879 var 52,45 %.

c) *Vansinne.* Af 89 intagne voro 57 män, 32 kvinnor, 19,43 % af *alla* intagne; 24,05 % af intagne män; 14,48 % af intagna kvinnor. Motsvarande tal för 1879 voro: 25,44 %; 26,52 %; 24,14 %.

d) *Förryckthet.* 13 intagne; 2,84 % af *alla* intagne; 2,11 % af intagne män; 3,62 % af intagna kvinnor.

sjuks behandling under år 1880 *intagne*.

26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.	38.	39.	40.	41.	42.	43.	44.	45.	46.																							
Ålder vid intagningen.							Sjukdomens bestånd före intagningen.								Antal förutgångna anfall.																												
I 11:te—20:de lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.	Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.	Okändt.	Intet.	Ett.	Två.	Tre.	Fyra eller deröfver.	Okändt.																							
																					m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.			
5	7	29	21	14	28	10	17	4	14	4	5	—	—	29	45	21	26	4	9	—	1	2	3	4	—	3	6	3	2	39	38	9	24	4	8	3	3	5	11	6	8		
9	3	21	14	15	21	10	19	4	18	1	2	—	—	21	22	17	31	8	6	5	4	4	3	1	1	2	5	2	5	36	54	14	11	—	3	1	3	1	2	8	4		
1	—	13	5	26	9	12	9	5	8	1	1	—	—	7	5	15	9	9	3	8	5	2	4	4	2	11	4	1	—	41	19	2	—	1	1	—	—	—	—	1	1	12	11
—	1	2	—	3	4	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	—	—	—	—	1	3	4	—	—	4	5	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
—	—	4	1	4	3	2	1	—	1	4	—	—	—	—	—	—	1	1	1	2	1	1	2	1	—	7	2	2	—	12	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	2
1	1	2	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	2	—	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
—	—	—	—	6	—	13	—	3	—	1	—	—	—	3	—	7	—	7	—	1	—	2	—	—	—	1	—	2	—	15	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8	—
1	—	2	2	2	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	6	3	—	—	5	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2
17	12	73	44	70	65	51	49	16	41	11	9	—	—	60	72	62	67	29	21	17	11	11	13	11	4	35	26	12	7	155	122	25	37	5	12	4	6	7	15	41	29		

e) *Svagsinhet*. 21 intagne; 4,59 % af *alla* intagne; 5,91 % af intagne män; 3,17 % af intagna kvinnor.

f) *Fånighet*. 6 intagne; 1,31 % af *alla* intagne; 1,69 % af intagne män; 0,90 % af intagna kvinnor.

g) *Allmän förlamning*. 23 intagne; 5,02 % af *alla* intagne; 9,70 % af intagne män.

h) *Fallandesot*. 11 intagne; 2,40 % af *alla* intagne; 3,38 % af intagne män; 1,36 % af intagna kvinnor.

2. *Årstid för insjuknandet bland de intagne*. Denna har endast kunnat bestämmas för 296 bland de 458 intagne. Bland dessa har högsta antalet för månad förekommit under Maj och Mars, det lägsta under Augusti, Februari och Juli. Under årets första kvartal hafva 82 insjuknat; under det andra 83; under det tredje 58; under det fjerde 73.

3. *Ålder vid intagningen*. Förhållandet dermed är:

Under 10 år.	11—20 år.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
0,00 %.	6,33 %.	25,55 %.	29,48 %.	21,83 %.	12,44 %.	4,37 %.	0,00 %.

4. *Sjukdomens bestånd före intagningen*. Bland de 458 intagne har förhållandet härmed kunnat utrönas för 439, således för 95,85 %. De olika beståndstiderna för sagde 439 patienter utvisas, som följer:

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3 år.	3—4 år.	4—5 år.	Öfver 5 år.
30,07 %.	29,38 %.	11,39 %.	6,38 %.	5,47 %.	3,42 %.	13,89 %.

Närmare en tredjedel af dessa hafva således blifvit intagne inom 3 månader från sjukdomens utbrott. Intagne för *ursinne* inom 3 månader från *första* utbrottet utgöra 46,84 % af *alla* för *sådan* sjukdomsform intagne; af *alla* med *tungsinne* 31,39 %; för båda dessa former *tillsammans* 39,66 % inom 3 månader från insjuknandet.

5. *Antalet förutgångna anfall, före intagningen, af sinnessjukdom*. Detta förhållande har kunnat bestämmas för 388 bland de 458 intagne, således för 84,70 %. De recidiverande fallen och de *för första gången* insjuknade förhålla sig som följer:

Första gången insjuknade.	Andra gången.	Tredje gången.	Fjerde gången.	Femte gången och derutöfver.
71,39 %.	15,98 %.	4,38 %.	2,58 %.	5,67 %.

De för första gången uppträdande fallen förhålla sig sålunda till återfallen som 71,39 % till 28,61 %. Under 1879 voro motsvarande tal 73,19 % och 26,81 %; under 1878, 59,79 % och 40,21 %; under 1877, 67,31 % och 32,69 %.

§ 4.

Uppgift på *åldern*, då sinnessjukdom för *första* gången uppträdt bland de under år 1880 intagne.

Tab. 5.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.		9.		10.		11.		12.		
Sjukdomsform.	Under 15 år.		15—20.		21—25.		26—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.		Okänt.		Summa.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.
Ursinne. <i>Mania</i>	2	2	15	16	17	16	9	12	8	16	9	15	1	5	1	4	—	—	4	6	66	92	158
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	1	1	12	3	11	12	8	7	17	23	7	15	1	9	1	2	—	—	2	5	60	77	137
Vansinne. <i>Ecnia</i>	1	—	3	2	9	2	7	4	23	8	8	8	3	3	1	1	—	—	2	4	57	32	89
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	—	1	1	—	1	—	1	2	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	1	5	8	13	13
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	—	—	2	2	2	1	1	2	3	1	—	—	1	1	1	—	—	—	4	—	14	7	21
Fånighet. <i>Idiotia</i>	4	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	13	—	2	—	—	—	—	—	1	—	23	—	23
Fallandesot, <i>Epilepsia</i>	3	3	1	—	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	8	3	11
Summa	11	9	34	23	41	31	27	27	60	51	38	39	8	18	4	7	—	—	14	16	237	221	458

Ofversigt öfver de från samtliga anstalter för sinnes-

Tab. 6.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	
Sjukdomsform vid intagningen.	A n s t a l t.											T i l l.							
												Å l d e r.							
	Stockholms.	Upsala.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Wibby.	Malmo.	Lunds.	Göteborgs.	Hernösands.	Summa aförde.	I 11:te-20:de lefnadsåret.	21-30.	31-40.	41-50.	51-60.	61-70.	Öfver 70 år.	
	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	
Ursinne. <i>Mania</i>	14	10	5	14	1	5	7	5	6	8	1	—	—	—	—	—	—	—	
Tungsinne. <i>Melancholia</i>	6	6	4	8	3	5	9	7	3	5	1	1	—	—	—	—	—	—	
Vansinne. <i>Ecnia</i>	9	1	2	3	—	—	4	1	2	—	—	4	4	14	13	6	2	4	
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	1	—	—	3	—	—	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	—	—	—	2	—	—	5	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	
Fånighet. <i>Idiotia</i>	—	—	—	—	—	—	2	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	
Allm. förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	6	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Okänd	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
Summa	36	17	14	30	4	10	29	19	13	15	3	1	7	7	35	35	28	30	

Bland redovisningsårets 458 intagna har åldern vid första insjuknandet kunnat bestämmas för 428 d. a. 93,45 %. Förhållandet bland dessa 428 är följande:

Under 15 år.	Mellan 15—20.	21—25.	26—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
4,67 %.	13,32 %.	16,82 %.	12,62 %.	25,93 %.	17,99 %.	6,08 %.	2,57 %.	0,00 %.

Häraf följer, att 91,35 % af de intagne första gången insjuknat innan de uppnått 51 års ålder, 8,65 % hade uppnått högre ålder. De talrikaste fallen hafva inträffat i åldern mellan 21—30 år, dernäst mellan 31—40; 29,44 % under det förra, 25,93 % under det senare decenniet; inom båda tillsammans 55,37 %.

5.

sjukens behandling under år 1880 *afförde*.

20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.	35.	36.	37.																					
Frisknade.														Summa tillfrisknade.	Förbättrade.	Förbättrade och obotliga.	Döde.																					
Vistelsetid.						Sjukdomens bestånd från dess uppkomst.																																
Under 1 år.	1-2 år.	2-3.	3-4.	4-5.	Öfver 5 år.	Under 3 månader.	3-12 månader.	1-2 år.	2-3.	3-4.	4-5.	Öfver 5 år.	Okändt.																									
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a															
20	29	6	5	4	2	1	1	—	—	1	2	5	6	12	19	6	7	5	3	1	—	—	1	3	2	—	—	32	38	70	8	10	4	6	7	11	18	
17	15	4	3	1	2	—	—	—	—	—	—	1	2	10	10	4	4	2	1	2	5	1	1	—	1	2	—	—	22	24	46	13	16	6	11	11	5	16
11	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	1	3	2	1	1	—	—	—	—	5	1	1	—	—	13	6	19	14	13	4	3	14	4	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4	2	5	2	6	8
1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	2	2	7	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	10	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
49	50	11	8	5	4	1	4	—	—	2	2	6	8	25	30	13	13	8	5	3	6	1	2	9	4	3	—	68	68	136	40	44	29	27	51	37	88	

1) *Tillfrisknade*. Den högsta tillfriskningsprocenten visar Upsala och dernäst Wisby, Lunds, Stockholms och Nyköpings hospital. Lägst är den vid Malmö hospital.

2) *Förbättrade*. Antalet af dem bland de vårdade, hvilka utgått förbättrade, vexlar vid de särskilda anstalterna mellan 7,93 % och 0.

3) *Oförbättrade och obotlige*. Bland de under denna kategori afförde har vid hospitalet i Wisby icke någon förekommit; vid Upsala 0,45 % af de vårdade, under det Göteborgs visar 6,61 %.

4) *Döde*. Högsta dödlighetsprocenten har under redovisningsåret förefunnits å Stockholms dernäst å Göteborgs, Lunds, Malmö och Hernösands hospital; den lägsta vid Nyköpings hospital.

§ 8.

Öfversigt öfver de å samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1880 vårdades *lefnadsålder*.

Tab. 9.

1.	2.		3.		4.		5.		6.		7.		8.	
	I 11:te—20:de lefnadsåret.		21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Stockholms	7	2	27	12	44	38	59	37	23	28	11	13	2	3
Upsala	4	2	15	27	29	34	22	29	14	29	2	11	2	3
Nyköpings	—	1	8	1	10	12	15	15	5	10	2	4	—	2
Wadstena	4	2	34	17	66	51	46	56	39	49	10	20	1	7
Wexjö	5	2	32	16	32	29	35	31	14	28	7	11	4	4
Wisby	—	—	3	—	7	4	2	2	4	5	2	3	—	1
Malmö	1	1	11	6	29	27	33	22	16	24	5	7	2	1
Lunds	9	9	44	23	47	36	31	27	12	14	6	7	—	—
Göteborgs	4	1	23	23	46	31	22	29	11	21	6	7	—	3
Hernösands	2	4	25	13	46	23	22	24	18	14	10	6	1	1
Summa	36	24	222	138	356	285	287	272	156	222	61	89	12	25

Öfversigt öfver de å samtliga anstalter för sinnessjukes

Tab. 10.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.												
Sjukdomsform.	A n s t a l t.																						
	Stockholms.	Upsala.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Visby.	Malmö.	Lunds.	Göteborgs.	Hernösands.	Summa befintlige sjuke den 31 Dec. 1880.												
	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv. Sa.												
Ursinne. <i>Mania</i>	35	33	15	14	3	6	29	42	20	25	5	6	—	—	27	23	12	26	17	16	163	191	354
Tuogsinne. <i>Melancholia</i>	19	12	8	30	6	10	25	25	19	9	6	8	—	—	13	20	17	13	6	8	119	135	254
Vansinne. <i>Ecnia</i>	25	19	14	11	5	3	26	23	19	5	1	—	33	43	33	19	9	4	12	6	177	133	310
Förryckthet. <i>Paranoia</i>	27	30	26	25	9	7	15	20	26	23	1	—	28	30	22	17	23	25	21	16	198	193	391
Svagsinnet. <i>Dementia</i>	20	21	8	21	6	4	51	40	24	40	—	—	16	6	7	2	13	15	38	22	183	171	354
Fånighet. <i>Idiotia</i>	2	—	1	2	5	3	13	24	3	—	—	—	6	1	—	—	2	1	1	3	33	34	67
Allmän förlamning. <i>Paralysis generalis</i>	6	—	2	2	—	—	2	—	1	—	—	—	1	—	10	—	2	—	1	—	25	2	27
Fallandesot. <i>Epilepsia</i>	3	1	—	—	2	2	10	9	4	4	2	—	6	1	2	—	6	1	9	2	44	20	64
Summa	137	116	74	105	36	35	171	183	116	106	15	14	90	81	114	81	84	85	105	73	942	870	1,821

Förhållandet mellan de i olika åldersklasser vårdade är följande:

1 11:te—20 lefnadsåret.	21—30.	31—40.	41—50.	51—60.	61—70.	Öfver 70 år.
2,75 %.	16,48 %.	29,34 %.	25,58 %.	17,30 %.	6,86 %.	1,69 %.

Likasom föregående år innehar således mer än hälften af de vårdade en ålder mellan 31—50.

Af tabellen 9 synes att samma förhållande fortfarande eger rum med de vårdade männens och kvinnornas ålder, nemligen att antalet män öfverstiger kvinnornas antal till och med 40:de lefnadsåret, att antalet vårdade sinnessjuka af båda könen är i det närmaste lika med afseende på åldern mellan 41 och 50 år, men att derefter de vårdade kvinnornas antal är större.

9.

behandling den 31 December 1880 *befintlige sjuke.*

13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.																						
Lefnadsålder.							Vistelsetid inom anstalt.						Sjukdomens bestånd före intagningen.																													
I 11:te—20:de lefnadsåret.	21—30.		31—40.		41—50.		51—60.		61—70.		Öfver 70 år.	Under 1 år.	1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Öfver 5 år.	Ökändt.																				
	Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.		Under 3 månader.		3—12 månader.	1—2 år.		2—3.		3—4.		4—5.			Öfver 5 år.																			
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.					
3	6	49	33	40	49	32	51	23	27	16	17	—	8	51	64	33	21	20	17	7	8	5	9	47	72	44	55	47	56	17	19	9	7	6	7	3	6	28	32	9	9	
3	2	31	12	37	31	27	44	17	33	3	9	1	4	42	55	23	26	9	14	9	8	9	6	27	26	20	32	39	45	16	14	14	16	9	4	4	5	12	13	5	6	
—	2	29	13	53	38	59	30	21	36	13	12	2	2	40	21	28	29	18	17	13	9	8	8	70	49	14	17	45	21	19	18	19	13	14	8	12	6	42	46	12	4	
—	1	15	13	70	46	51	52	38	46	18	23	6	12	4	8	38	21	11	10	6	7	10	12	129	135	12	16	27	30	23	22	23	23	15	9	11	15	64	62	23	16	
1	—	31	15	61	40	49	55	26	37	12	20	3	4	11	6	19	9	10	9	8	6	10	11	125	130	6	10	20	29	21	21	15	17	16	10	18	11	70	57	17	16	
2	3	7	4	10	5	9	7	4	14	1	—	—	1	4	2	2	3	3	—	—	—	—	1	—	21	29	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	9	2	12	—	3	—	1	—	—	—	16	—	7	1	—	—	—	—	—	—	1	2	—	—	5	1	10	1	5	—	2	—	1	—	—	—	—	—	—
2	1	8	4	20	9	10	3	4	3	—	—	—	—	8	2	9	1	—	1	1	3	3	4	23	9	—	—	—	—	1	—	3	1	—	—	2	1	38	18	—	—	
11	15	170	94	300	220	249	242	136	196	64	81	12	31	176	158	159	111	71	68	46	41	46	51	444	450	101	131	188	182	102	94	85	77	61	38	51	44	286	262	68	51	

1. *Antalet sjuke.* Vid 1880 års början funnos enligt § 1 å samtliga anstalter 1,727 sjuke, vid årets slut funnos 1821; således visar sig en tillökning af 94 sjuke under året.

2. *Sjukdomsformerna bland de vid 1880 års slut befintliga sjuke.* Förhållandet mellan antalet inom hvar och en af de särskilda sjukdomsformerna och hela antalet sjuke är:

Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckthet.	Svagsinhet.	Fånighet.	Allmän förlamning.	Fallandesot.
19,44 %.	13,95 %.	17,02 %.	21,47 %.	19,44 %.	3,68 %.	1,48 %.	3,52 %.

3. *Vistelsetiden inom anstalt.*

Under 1 år.	Mellan 1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
18,34 %.	14,83 %.	7,63 %.	4,78 %.	5,33 %.	49,09 %.

Således hade nära hälften af alla vid årets slut qvarliggande vistats inom anstalt mer än 5 år och 18,34 % mindre än 1 år. Vid slutet af 1879 utgjorde den förra kategorien 50,14 % och den senare 22,52 %. Af alla *ursinnige* hade 32,49 % varit intagne under kortare tid än ett år och 33,62 % öfver 5 år; af de *tungsinnige* 38,19 % och 20,87 %.

4. *Sjukdomens bestånd före intagningen.* Bland de 1,821 sjuke har förhållandet i detta hänseende kunnat bestämmas för 1,702, d. s. 93,47 %. De sålunda bestämda fallen förhålla sig som följer:

Under 3 månader.	3—12 månader.	1—2 år.	2—3.	3—4.	4—5.	Öfver 5 år.
13,63 %.	21,74 %.	11,52 %.	9,52 %.	5,82 %.	5,58 %.	32,19 %.

Under redovisningsåret har sålunda endast omkring hvar sjunde sjuk blifvit intagen å någon af anstalterna inom 3 månader från sjukdomens början; nära en tredjedel af hela sjukantalet har icke blifvit till vård intagen förrän sjukdomen redan fortfarit öfver 5 år. *Inom första året* har dock mer än en tredjedel blifvit intagen.

§ 10.

Öfversigt öfver de sjukas *fördelning* inom samtliga anstalter för sinnessjukas behandling den 31 December 1880.
Tab. 11.

1.	2.		3.	4.		5.		6.		7.		8.	9.		10.		11.		12.	13.	14.	15.													
	Med hänsyn till afgift.												Med hänsyn till symptomernas beskaffenhet.																						
	Beta- lande i första klass.		Beta- lande i andra klass.		Beta- lande i tredje klass.		Utan afgift.		Summa befintlige sjuke.		Af desse voro till- talade för straffbar handling.		S n y g g e.								O s n y g g e.														
													Lugne.		Orolige.		Våldsamme.		Summa.		Lugne.		Orolige.		Våld- samme.		Summa.								
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.						
Stockholms.....	9	5	17	14	100	97	11	—	137	116	253	13	—	49	33	82	42	42	84	10	10	20	101	85	186	7	2	21	17	8	12	36	31	67	
Upsala.....	—	—	15	15	53	86	6	—	4	74	105	179	6	2	41	54	95	17	32	49	4	1	5	62	87	149	1	3	8	14	3	1	12	18	30
Nyköpings.....	—	—	3	1	33	32	—	—	2	36	35	71	1	1	13	15	28	10	8	18	3	4	7	26	27	53	2	6	5	2	3	—	10	8	18
Wadstena.....	12	11	30	16	119	146	10	10	171	183	354	12	2	95	95	190	20	38	58	9	12	21	124	145	269	27	18	12	14	8	6	47	38	85	
Wexjö.....	7	6	11	13	74	77	24	10	116	106	222	20	8	94	83	177	7	8	15	2	3	5	103	94	197	9	1	3	10	1	1	13	12	25	
Wisby.....	—	—	1	1	12	11	2	2	15	14	29	2	—	4	4	8	5	3	8	4	5	9	13	12	25	—	—	—	—	2	2	2	2	4	
Malmö.....	—	—	15	10	58	63	17	8	90	81	171	16	7	31	28	59	32	36	68	4	1	5	67	65	132	11	2	10	11	2	3	23	16	39	
Lunds.....	—	—	32	23	69	57	13	1	114	81	195	14	1	40	17	57	44	35	79	2	2	4	86	54	140	7	7	21	18	—	2	28	27	55	
Göteborgs.....	—	—	21	23	63	61	—	1	84	85	169	14	3	53	43	96	17	19	36	1	4	5	71	66	137	9	3	3	13	1	3	13	19	32	
Hernösands.....	2	2	14	3	78	67	11	1	105	73	178	8	—	52	23	75	22	20	42	3	4	7	77	47	124	16	7	10	15	2	4	28	26	54	
Summa	30	24	159	119	659	697	94	39	942	879	1,821	106	24	472	395	867	216	241	457	42	46	88	730	682	1,412	89	49	93	114	30	34	212	197	409	

1. Med nänsyn till afgift. a) *Betalande i första klass.* Omsättningen bland de sjuke inom denna klass har varit följande:

1.	2.		3.		4.		5.		6.	
	Qvarliggande från 1879.		Intagne under 1880.		Summa vårdade.		Afförde under 1880.		Qvarliggande till 1881.	
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.
Stockholms	10	4	4	2	14	6	5	1	9	5
Wadstena	10	12	10	1	20	13	8	2	12	11
Wexiö	8	8	2	3	10	11	3	5	7	6
Hernösands	2	2	1	—	3	2	1	—	2	2
Summa	30	26	17	6	47	32	17	8	30	24

De 79 hithörande vårdade utgöra 3,62 % af *alla* vårdade; de 23 intagne 5,02 % af *alla* intagne; de 25 afförde 6,87 % af *alla* afförde. Under 1879 vårdades inom denna klass 83. De qvarliggandes antal från 1878 till 1879, 62; från 1879 till 1880, 56; från 1880 till 1881, 54. b) *Betalande i andra klass.* Dessa voro vid 1880 års slut 278, d. ä. 15,27 % af *alla* då befintlige; motsvarande tal vid 1879 års slut utgjorde 15,23 %. c) *Betalande i tredje klass.* Hit höra 1,356, d. ä. 74,46 % af *alla* vid årets slut befintlige. Motsvarande tal vid 1879 års slut voro 1,313 och 76,03 %. d) *Vårdade utan afgift* voro vid årets slut 138, d. ä. 7,58 % af *alla* befintlige. e) *Tilltalade eller dömda för straffbar handling, s. k. kriminalpatienter.* Hit äro räknade, såsom förut skett, icke allenast dömda förbrytare, hvilka under strafftiden blifvit sinnessjuka, utan äfven sjuke ransakningsfångar och sådana, som under sinnessjukdom begått straffbar handling och fördenskull icke kunnat till straff dömas, men såsom för allmänna säkerheten vådliga blifvit å anstalt intagne. Antalet af *alla* dessa var vid årets slut 130; 106 män ¹⁾, 24 qvinnor; 7,14 % af *alla* befintlige; 11,25 % af befintlige män; 2,73 % af befintliga qvinnor. Vid 1879 års slut funnos 120 kriminalpatienter. Inom de särskilda anstalterna var förhållandet mellan kriminalpatienterna och öfrige sjuke vid 1880 års slut följande:

Stockholms.	Upsala.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexiö.	Wisby.	Malmö.	Lunds.	Göteborgs.	Hernösands.
5,14 %.	4,47 %.	2,82 %.	3,95 %.	12,61 %.	6,90 %.	13,45 %.	7,69 %.	10,06 %.	4,49 %.

Liksom under föregående år har Malmö det högsta relativa antalet kriminalpatienter; dernäst stå Wexiö och Göteborg samt Lund; det lägsta förekommer äfven i år å Nyköpings hospital. — Af de 130 kriminalpatienterna hafva följande brottsliga handlingar blifvit begångna:

Mord å hustru	1.	Stöld	25.
Barnamord	6.	Mordbrand eller försök dertill	29.
Mord å främmande person	16.	Mordbrand och fadermord	1.
Delaktighet i mord	1.	Mordbrand och barnamord	1.
Mordförsök	5.	Stöld och försök till mordbrand	1.
Sjelfmordsförsök	1.	Rån	1.
Dråp	7.	Rån och mord	1.
Öfvervåld å föräldrar	2.	Hemfridsbrott	1.
Våld mot make	1.	Sedelutprångling	1.
Vanvård af fosterbarn	1.	Skada å jernväg	1.
Våld å främmande person	18.	Betande och lösdrifveri	2.
Försök till våldtäkt	2.	Icke uppgifvet brott	5.

¹⁾ Dessutom en å Stockholms hospital för observation från föregående år qvarliggande s. k. kriminalpatient, utan bestämd form af af sinnessjukdom, som därför ej upptagits i denna eller föregående beräkningar.

11.

31 December 1880 befinthliges födelseort, boningsort och civilstånd.

16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.	24.	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.	32.	33.	34.																			
o r t.												Boningsort.				Civilstånd.																					
Elsborgs län.	Skaraborgs län.	Vernlands län.	Örebro län.	Westmanlands län.	Kopparbergs län.	Gefleborgs län.	Vester-Norr- lands län.	Jemlands län.	Vesterbottens län.	Norrbottens län.	Utrikes orter. Okänd.	Land.	Stad.	Gifte.				Ogifte.	Enkling.		Enka.																
														Med barn.	Utan barn.				Med barn.	Utan barn.	Med barn.	Utan barn.															
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.														
10	20	8	9	13	12	23	18	9	9	10	6	9	10	9	9	3	3	5	4	2	6	—	1	162	176	44	78	44	68	9	9	146	155	7	—	19	4
6	12	7	4	6	9	10	10	3	6	2	11	1	6	2	10	4	1	1	3	4	—	—	—	121	126	27	48	47	59	3	8	98	89	—	—	16	2
8	1	6	2	7	3	8	7	5	5	6	2	3	2	6	4	3	—	1	1	2	—	—	—	132	89	61	56	38	33	5	5	141	94	8	1	12	—
6	5	5	2	4	5	9	3	7	3	9	17	5	3	6	5	—	1	4	3	3	1	3	1	120	107	38	45	24	35	4	4	125	99	4	1	14	—
4	1	4	3	8	4	9	6	2	3	9	9	3	4	8	4	3	1	8	—	2	—	1	1	100	69	32	34	9	19	3	4	118	73	2	—	5	2
1	1	1	3	1	2	1	3	1	—	2	1	—	—	1	3	—	—	1	—	—	—	—	—	31	24	3	3	—	—	—	—	34	27	—	—	—	—
2	—	2	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	2	18	—	11	1	3	—	10	1	—	1	—	—
3	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	3	—	2	—	—	—	—	—	34	12	10	8	4	2	—	—	39	18	1	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	—	—	—	2	1	—	—	1	—
40	40	35	23	42	36	60	50	27	26	40	46	24	25	34	37	16	6	22	12	13	7	5	3	709	607	233	272	177	217	27	30	713	557	22	3	67	8

1.	2.			3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.									
Stånd och yrke.	Qvarliggande vid 1880 års början.			Intagne under år 1880.																	
				Sjukdomsform.																	
				Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckhet.	Spagsinhet.	Fänighet.	Allmän förämnig.	Fallandesot.	Summa intagne.									
				m.	qv.	S:a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	
Vetenskapsmän, Litteratörer.....	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Banktjenstemän.....	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Kyrkbetjening.....	—	6	6	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—		
Ur tjenst afgången embetsman.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Officer.....	7	6	13	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—		
Underofficer.....	8	9	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Gemenskap.....	17	11	28	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1		
Läkare.....	4	2	6	—	—	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1		
Veterinär, Tandläkare.....	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Apotekare, Provisor, Farmaceut.....	6	—	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Skeppare, Styrmän.....	5	2	7	2	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	1		
Fiskare, Matros, Lots.....	24	8	32	2	1	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	1	—	7	1		
Båtsmän.....	3	2	5	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	1		
Gymnastiklärare.....	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—		
Landtbrukare af ståndspersonsklass.....	10	13	23	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1		
Bönder, Jordtorpare.....	170	172	342	15	17	19	10	11	7	—	1	4	1	1	—	1	—	52	36		
Tjenare, Daglönare af jordbruksklass.....	166	108	274	10	17	9	15	5	—	2	3	1	1	—	1	2	—	32	39		

1.	2.			2.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.					
Stånd och yrke.	Qvarliggande vid 1880 års början.			Intagne under år 1880.													
				Sjukdomsform.													
				Urine.	Tungsinne.	Vansinne.	Förryckhet.	Svagsinnet.	Rägnhet.	Allmän förlamning.	Pallandesot.	Summa intagne.	Summa				
				m.	qv.	S.a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.
Idkare af bergs- och brukshandtering	1	7	8	—	—	—	3	—	—	1	—	—	—	—	—	—	4
Bergs- och Bruksarbetare.....	15	9	24	1	3	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	2	6
Idkare af fabriks-handtering	3	—	3	1	—	—	—	1	—	—	—	1	—	—	—	2	1
Fabriksarbetare	6	19	25	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Grosshandlare	3	1	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Minuthandlare	17	19	36	1	—	—	2	—	—	1	—	—	4	—	—	6	2
Kontorister, Bodbetjening.....	9	1	10	1	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Fotografist	1	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Bokhandlare	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Byggmästare	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Artist, Musiklärare	1	—	1	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Skådespelare	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Vårdshusidkare	1	7	8	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Trädgårdsmästare	2	6	8	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Boktryckare, Konstförvandt	3	—	3	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1
Litograf	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Kustvakt	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Banvakt, Jernvägsbetjening	1	1	2	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Hamnfogde	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Renskrifvare	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Barnmorskor	—	2	2	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Sömmerskor	—	23	23	—	3	—	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	6
Skräddare	23	4	27	1	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	2
Skomakare	32	3	35	1	1	2	1	4	—	—	—	—	—	—	—	7	2
Sadel- och Handskmakare	6	1	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Garfvare	9	2	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Smeder, Plåtslagare	21	8	29	—	3	—	1	2	—	1	—	—	—	—	—	3	4
Bagare	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Färgare	1	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Urmakare	3	1	4	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Mekanikus, Instrumentmakare	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—
Snörmakare	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Korkskärare	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Snickare, Svarfvare	22	6	28	2	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	3
Guldsmed	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gördelmakare.....	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Murare, Kakelugnsmakare.....	11	5	16	—	—	1	2	—	1	—	—	—	1	—	—	2	3
Mjöltnare	2	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Målare	6	1	7	1	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	4	—
Bokbindare.....	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Slagtare.....	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—
Kopparslagare.....	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Wallackare	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Borstbindare	2	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Väfvare	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
Karduansmakare	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Krukmakare	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Uppgift på antagliga orsaker, under hvilkas inflytande sinnessjukdom uppkommit bland de å samtliga anstalter för sinnessjuks behandling under år 1880 vårdade och tillfrisknade.

Tab. 14.

1.	2.							3.			4.				5.	6.	7.	8.	9.	10.					
	Vårdade.														Tillfrisknade.										
	På fö- gående år vårdade.							Intagne under året.							Summa vårdade.			Ursinne.	Tungsinne.	Vansinne.	Svagsinnet.	Allmän förämning.	Summa tillfrisknade.		
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	Sa.	m.	qv.	m.	qv.	m.	m.	m.	qv.	Sa.		
A. Moraliska orsaker:																									
Religionsgrubbel, samvetsförelser	49	54	8	14	57	68	125	3	2	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	6	3	9			
Kärleksgrubbel, svartsjuka	33	61	6	12	39	73	112	2	2	—	3	1	—	—	—	—	—	—	—	3	5	8			
Husliga bekymmer	31	63	11	14	42	77	119	3	4	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	5	5	10			
Olyckor och motgångar	8	10	3	—	11	10	21	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	3			
Sårad egenkärlek	15	9	4	—	19	9	28	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
Häftiga sinnesrörelser	11	10	2	3	13	13	26	1	1	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	2	5			
Hemsjuka	—	—	1	1	1	1	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Vauvårdad uppfostran	6	4	1	—	7	4	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Fängelselif, enkelt	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
D:o, i cell	5	1	1	1	6	2	8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Pauperism, kroppslig öfveransträngning	1	9	3	4	4	13	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Summa	159	221	40	49	199	270	469	10	9	6	8	3	—	—	—	—	—	—	—	19	17	36			
	380		89					19		14															
B. Intellektuella orsaker:																									
Öfveransträngning i studier och själsarbete	5	1	6	—	11	1	12	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2			
C. Sensuella orsaker:																									
Onani och nymfomani	33	2	9	2	42	4	46	—	2	3	—	1	—	—	—	—	—	—	—	4	2	6			
Öfverdrift i tillfredsställelse af könsdrift	—	—	3	—	3	—	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Missbruk af spritdrycker	58	7	18	3	76	10	86	3	1	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	5	1	6			
Oordentligt lefnadssätt i flera riktningar	11	2	3	1	14	3	17	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2			
Neuropathisk konstitution	5	13	3	9	8	22	30	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2			
D. Förutgångna sjukdomar, organiska sjukdomar m. fl.:																									
Inflammation af hjernan och dess hinnor, slaganfall	15	10	5	1	20	11	31	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Organiskt hjernlidande	6	3	1	—	7	3	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Missbildning af hufvudskål och hjerna	4	6	—	1	4	7	11	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Fallandesot	13	11	—	2	13	13	26	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Konvulsioner, hysteri	3	5	—	1	3	6	9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Febrar (exanthematiska m. m.)	19	16	2	2	21	18	39	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1			
Bleksot, blodbrist	3	7	1	7	4	14	18	1	2	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4			
Engelska sjukan	1	2	—	—	1	2	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Venerisk sjukdom	8	1	8	—	16	1	17	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1			
Menstruationsrubbingar	—	3	—	3	—	6	6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Lifmodersjukdom	—	4	—	—	—	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Hafvandeskap, barnsäng och dess följder	—	33	—	12	—	45	45	—	1	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—	3			
Kroniskt lidande i matsmältningsorganen	2	2	—	—	2	2	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Kronisk hudsjukdom	1	—	—	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Lunginflammation	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Förkylning (utan närmare bestämning)	2	—	2	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Långvarig digifning	—	1	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
Pubertet	—	—	1	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—			
E. Yttre orsaker:																									
Skador på hufvudet	24	3	10	—	34	3	37	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2	—	2			

1.	2.							3.			4.			5.		6.		7.		8.		9.		10.						
	Vårdade.													Tillfrisknade.																
	Från föregående år qvartalsgande.							Intagne under året.						Summa vårdade.			Ursinne.		Tungsinne.		Vansinne.		Svagsinnet.		Allmän förämning.		Summa tillfrisknade.			
m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S.a.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	m.	m.	qv.	S.a.													
F. Ärfeligt anlag:																														
1. Direkt: a) från fäderne	84	61	25	19	109	80	189	3	3	5	1	1	1	—	—	9	5	14												
b) från möderne	94	95	24	25	118	120	238	2	6	4	2	2	—	—	—	8	8	16												
c) från fäderne och möderne	10	11	1	2	11	13	24	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
2. Kollateralt: från bröder och systrar	30	25	8	11	38	36	74	1	2	—	1	—	—	—	—	1	3	4												
3. Blandadt: a) från fäderne och derjemte kollateralt	19	16	5	3	24	19	43	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1												
b) från möderne " " "	26	23	3	9	29	32	61	2	1	1	2	—	—	—	—	3	3	6												
c) från fäderne och möderne och derjemte kollateralt	5	6	2	—	7	6	13	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—												
G. Okända orsaker	253	244	56	59	309	303	612	7	9	2	8	2	1	1	—	12	18	30												
Summa	893	834	237	221	1,130	1,055	2,185	32	38	22	24	13	6	1	—	68	68	136												

Bland alla under året vårdade 2,185 hafva sjukdomsorsakerna kunnat antagligen utrönas för 1,573 eller 71,99%; bland de intagne 458 för 343 eller 74,89%. Såsom sjukdomsorsaker för desse 1,573 vårdade och 343 intagne anföras:

A. *Moraliska orsaker* för 469 vårdade och 89 intagne eller 29,82% och 25,95%. Af de under denna rubrik vårdade voro 42,43% män och 57,57% kvinnor.

F. *Ärftligt anlag* för 642 eller 40,81%; 336 voro af manligt och 306 af qvinligt kön; direkt ärftligt anlag för 451.

§ 14.

Uppgift på *tillfälliga sjukdomar* bland de å samtliga anstalter för sinnessjukas behandling under år 1880 vårdade.

Tab. 15.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.										
Sjukdomar.	A n s t a l t.										Summa.										
	Stockholms.	Upsala.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Wäsbj.	Malmö.	Lunds.	Göteborgs.	Hernösands.											
	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	m.	qv.	S:a.						
	Aftyning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	2	2			
Tyfoidefeber.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	—	2			
Frossa.....	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2			
Syfilis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	1			
Blecksot och blodbrist	—	7	1	5	—	—	2	—	—	—	—	8	—	—	10	—	1	1	33	34	
Tuberkelsjukdom	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	2	—	1	—	4	—	4
Blodträngning till hjernan	—	—	—	—	—	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	3	2	5
Blödning i hjernan och dess hinnor	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	1	—	—	3	1	4

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.												
Sjukdomar.	A n s t a l t.										Summa.												
	Stockholms.	Upsala.	Nyköpings.	Wadstena.	Wexjö.	Wisby.	Malmö.	Lunds.	Göteborgs.	Hernösands.													
	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.	m. qv.		m. qv. S:a.											
Hjernhinneinflammation	1	—	—	—	—	—	—	—	3	—	4	—	4										
Organiskt hjernlidande	—	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	2	2										
Nervsmärta	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1										
Ögonsjukdom	—	1	2	4	—	1	1	—	1	2	—	1	1	6	10	16							
Öronsjukdom	—	1	—	—	—	—	—	—	—	5	—	3	—	8	1	9							
Inflammation i hjertsäcken	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1							
Pulsåderbräck (aneurisma aortæ)	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1							
Organiskt hjertfel, fetthjerta	—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	2	—	1	—	5	5							
Lymfkörtelinflammation	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1							
Akut lungsäcksinflammation	1	—	2	2	—	—	1	—	—	2	—	1	1	1	7	4	11						
Katarr i luftvägarna	2	2	—	6	—	1	7	2	3	—	4	6	1	—	4	14	24	38					
Lungemfysem	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1					
Lungödem	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1					
Lungbrand	2	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	1	3	3					
Akut lunginflammation	6	1	2	2	1	1	1	2	3	1	—	1	—	2	1	3	18	9	27				
Kronisk lunginflammation (Phtisis pulmonum)	5	2	—	—	—	4	—	1	—	1	—	2	1	—	1	3	16	6	22				
Sjukdom i munhåla, tunga och svalg	—	—	2	—	—	1	—	—	—	—	2	2	1	1	—	1	1	6	5	11			
Magkatarr	—	7	5	13	3	—	3	3	1	2	—	1	3	—	3	1	16	3	1	17	48	65	
Enkelt magsår	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	2	2	2	
Hæmorrhoider	—	—	1	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	3	4	4	4	
Diarré	1	11	11	18	1	3	8	7	1	3	—	2	11	2	3	—	12	2	38	58	96	—	
Tarmbräck	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	—	1	—	8	—	8	—	
Ädtarmsfall	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2	—	2	—	2	
Bukhinneinflammation	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	1	—	
Typhlitis	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1	1	—	
Magsjukdom	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	4	5	—	
Kronisk njurinflammation	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	1	—	—	—	1	1	—	—	2	3	5	—	
Sjukdom i urinblåsan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1	—	2	—	2	—	
Paraphimosis, hydrocele	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2	—	2	—	
Sjukdomar i lifmodern	—	4	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	—	14	14	—	
Rheumatism	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	
Benbrott och ledvridning	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	1	1	1	—	—	—	1	—	4	3	7	—	
Ros	2	—	2	1	1	4	—	—	1	1	—	—	—	2	—	—	2	—	1	8	9	17	
Andra hudsjukdomar	—	—	1	2	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	4	2	6	—	
Friskt sår, kontusion	1	—	2	1	—	—	—	—	—	—	4	1	—	—	4	—	3	—	14	2	16	—	
Rötsår	2	—	—	—	—	2	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	1	—	9	—	9	—	
Bulnad	3	—	2	1	1	1	2	1	—	—	2	1	1	—	2	3	4	1	17	8	25	—	
Spikböld, Benhinneinflammation	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	1	—	1	—	
Brandböld	—	—	—	—	2	1	1	—	—	—	—	1	1	1	—	—	1	—	3	5	8	—	
Brännskada	—	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	2	—	
Liggsår, brand	—	—	1	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	2	1	3	—	
Kräfta	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	3	3	—	
Summa	31	42	36	73	8	13	26	32	10	11	1	1	29	38	22	17	28	42	42	12	233	281	514

§ 15.

Öfversigt öfver antalet sjukplatser, underhållsdagar och medeltal sjuke för dag, äfvensom för kostnaden för utspisning och för läkemedel, samt totalkostnad för sjukvården, vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling under år 1880.

Tab. 16.

1.	2.	3.	4.	5.						6.						7.					
	Antal sjukplatser vid årets slut.	Antal underhållsdagar.	Medeltal sjuke för dag.	Utspisningskostnad (för de sjuke).						Läkemedelskostnad.						Totalkostnad för sjukvården.					
				Total-kostnad.		Medel-kostnad för hvarje person för dag.		Medel-kostnad för hvarje person för år.		Total-kostnad.		Medel-kostnad för hvarje person för dag.		Medel-kostnad för hvarje person för år.		Total-kostnad.		Medel-kostnad för hvarje person för dag.		Medel-kostnad för hvarje person för år.	
				Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Stockholms	260	92,708	254	36,313	62	—	39,16	142	93	658	54	—	0,71	2	59	104,827	37	1	13,07	412	70
Upsala	185	67,593	185	25,340	93	—	37,49	136	84	937	99	—	1,39	5	07	89,534	62	1	32,46	483	48
Nyköpings	70	25,730	70	10,291	32	—	40,00	146	00	209	54	—	0,81	2	96	22,297	57	—	86,66	316	31
Wadstena	360	129,797	356	54,371	29	—	41,89	152	90	1,009	73	—	0,78	2	85	111,581	12	—	85,97	313	79
Wexiö	220	80,526	221	38,336	40	—	47,60	173	74	640	61	—	0,80	2	92	80,027	01	—	99,38	362	74
Wisby	30	10,180	28	6,207	67	—	60,98	222	58	76	02	—	0,75	2	74	12,208	86	1	19,93	437	73
Malmö	175	62,871	172	36,687	85	—	58,35	212	98	395	36	—	0,63	2	30	67,359	30	1	07,14	391	06
Lunds	300	58,128	159	28,838	47	—	49,61	181	08	598	72	—	1,03	3	76	92,958	71	1	59,92	583	71
Göteborgs	170	62,110	170	25,619	32	—	41,25	150	56	1,557	54	—	2,51	9	16	84,951	25	1	36,78	499	25
Hernösands	221	63,045	173	32,622	54	—	51,74	188	85	842	88	—	1,34	4	89	79,913	09	1	26,76	462	67
Summa	1,991	652,688	1,788	294,629	41	—	45,14	164	76	6,926	93	—	1,06	3	86	745,658	90	1	14,24	416	98

1. *Sjukplatsernas antal vid 1880 års slut.* Ofvan i § 1, mom. 1 har redogörelse blifvit lemnad rörande de befintliga sjukplatserna, hvilka vid årets slut voro 150 flere än vid dess början; 64 platser voro afsedda för första betalningsklassen, 1927 för de öfriga klasserna.

2. *Underhållsdagarnes antal.* För alla vårdade uppgå underhållsdagarne till 652,688, hvadan medeltalet dagligen vårdade blir 1,788. Under 1879 var detta medeltal 1,636; under 1878, 1,565.

3. *Utspisningskostnaden* (endast beräknad för de sjuke af *alla* klasser, ej för betjeningen) utgör 294,629 kronor 41 öre. Genom denna summas fördelning på underhållsdagarne erhålles medelkostnaden för hvarje sjuk *för dag*, nemligen 45,14 öre och *för år* 164,76 kronor. Under 1879 voro motsvarande tal 45,91 öre och 167,57 kronor. Vid de särskilda anstalterna är medeldagskostnaden för utspisningen, enligt tabellen, ganska olika. Högst är den vid Visby, Malmö och Hernösands hospital, lägst vid Upsala, Stockholms och Nyköpings.

4. *Läkemedelskostnaden* uppgår vid samtliga anstalter till 6,926 kronor 93 öre, eller för hvarje sjuk *för dag* 1,06 öre mot 1 öre år 1879.

5. *Totalkostnaden för hela sjukvården.* Denna uppgår till 745,658 kronor 90 öre, häruti dock ej inberäknad kostnaden för byggnader och deras reparationer, icke heller för onera och utskylder. Vid fördelning på underhållsdagarne erhålles såsom totalmedelkostnad för hvarje vårdad *för dag* 1 krona 14,24 öre och *för år* 416,98 kronor; motsvarande tal för 1879 voro 1 krona 25,93 öre och 459,64 kronor. Vid de särskilda anstalterna utfalla medeldagskostnaderna betydligt olika. De äro högst vid Lunds, Göteborgs, Upsala och Hernösands; lägst vid Wadstena, Nyköpings och Wexiö. Skilnaden mellan minimum och maximum af medeldagskostnaden — Wadstena och Lunds — utgör 73,95 öre.

§ 16.

Uppgift på de vid samtliga anstalter för sinnessjukes behandling i och för den egentliga sjukvården anstälde tjänstemän och betjening.

Tab. 17.

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
	Överläkare.	Biträdande läkare.	Uppsyningsman.	Förestånderska.	Sjukvaktare.	Sjukvakterska.	Medeltal sjuka på sjukhuset, dagligen året om upplagna.	Medeltal sjuke för dag, för hvar och en af sjukbetjeningen.
Stockholms	1	1	1	1	13	19	254	7,94
Upsala	1	1	1	1	8	10	185	10,28
Nyköpings	1	—	1	1	3	4	70	10,00
Wadstena	1	1	2	2	9	20	356	12,28
Wexiö	1	1	1	1	10	10	221	11,05
Wisby	1	—	1	1	3	1	28	7,00
Malmö	1	1	1	1	8	6	172	12,29
Lunds	1	1	1	1	14	13	159	5,89
Göteborgs	1	1	1	1	11	10	170	8,10
Hernösands	1	1	1	1	10	11	173	8,24
Summa	10	8	11	11	89	104	1,788	9,26

Antalet af hithörande personal har under redovisningsåret blifvit ökad med 6 sjukvaktare och 5 sjukvakterskor, hvilka tillkommit vid hospitalet i Lund, efterhand som sjuknummern derstädes stigit efter de nyupprättade paviljongernas öppnande. Dessutom har sjukvårdsbetjeningen i Hernösand måst ökas med 1 sjukvaktare och 1 sjukvakterska, hvarjemte 1 sjukvaktare tillkommit vid hvarterdera af hospitalen i Wadstena och Wisby. Under redovisningsåret uppgick medeltalet sjuke för dag till 1,788, d. v. s. 152 flere än under 1879. Hvar och en af vaktbetjeningen har i medeltal haft att dagligen tillse 9,26 sjuke. Under 1879 var medeltalet 9,24.

Bil. B.

Inkomster för Hospitals underhåll år 1880.

	Anslaget till hospitals underhåll.		Privata donationer.		Hyresmedel och tomtören.		Kollektmedel.		Ersatt underhåll.		Patientafgifter.		Anmärkningsmedel.		Ränta å lån.		Diverse inkomster.		Summa.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Kongl. Medicinalstyrelsens kassa.....	500,000	—	—	—	—	—	—	—	610	67	—	—	—	—	—	—	—	—	500,610	67
Stockholms hospital.....	—	—	—	—	—	—	—	—	14,000	—	57,436	50	89	70	83	60	1,577	02	73,186	82
Upsala d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36,381	50	228	15	244	61	227	86	37,082	12
Nyköpings d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12,724	50	—	—	45	07	72	14	12,841	71
Vadstena d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	75,242	25	—	—	—	—	899	65	76,141	90
Vexjö d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	44,249	—	1	19	282	61	195	—	44,727	80
Visby d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4,330	62	—	—	27	43	15	25	4,373	30
Malmö d:o	—	—	168	12	—	—	—	—	—	—	28,558	75	—	—	244	89	807	64	29,779	40
Lunds d:o	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	36,208	75	—	—	331	56	826	50	37,366	81
Göteborgs d:o	—	—	—	—	—	—	50	28	—	—	35,776	57	—	—	293	86	1,918	84	38,039	55
Hernösands d:o	—	—	—	—	9	—	291	03	—	—	33,177	—	89	71	202	20	759	25	34,528	19
Summa	500,000	—	168	12	9	—	341	31	14,610	67	364,085	44	408	75	1,755	83	7,299	15	888,678	27

Bil. C.

Utgifter för Hospitals

	A f s k r i f n i n g a r.										U t g i f t e r.							
	Disponerad ränta		Återburne patient-afgifter.		Förminskade inventariivärden.		Extra afskrifning.		Summa.		Aflöning.		Pensioner.		Underhåll.		Beklädnad och sängkläder.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
Kongl. Medicinalstyrelsens kassa	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,500	—	—	—	54	18	—	—
Stockholms hospital	—	—	1,769	49	87,929	08	—	—	89,698	57	25,593	12	—	—	48,109	57	10,216	81
Upsala d:o	—	—	2,819	75	111,422	20	—	—	114,241	95	21,885	18	—	—	36,194	82	5,852	12
Nyköpings d:o	—	—	791	50	2,765	93	—	—	3,557	43	4,660	28	600	—	11,724	59	1,794	28
Vadstena d:o	18	—	2,462	75	8,068	04	—	—	10,548	79	31,112	26	462	58	54,981	96	7,350	12
Vexjö d:o	—	—	2,385	25	70,041	88	—	—	72,427	18	23,267	42	100	—	38,447	14	5,152	03
Visby d:o	—	—	—	—	831	51	—	—	831	51	3,684	35	—	—	6,207	67	971	36
Malmö d:o	—	—	636	75	65,666	91	—	—	66,303	66	16,923	24	430	28	36,687	85	2,651	43
Lunds d:o	—	—	4,264	75	109,989	61	284	50	114,538	86	24,711	19	—	—	39,303	65	25,535	55
Göteborgs d:o	—	—	2,367	83	7,523	—	617	28	10,507	61	31,684	10	—	—	25,619	32	5,833	81
Hernösands d:o	—	—	1,552	50	4,698	76	—	—	6,251	26	21,754	78	50	—	41,643	75	3,320	05
Summa	18	—	19,050	07	468,936	92	901	78	488,906	77	206,775	92	1,642	86	338,974	—	68,677	59

Bil. D.

Sammandrag af 1880 års redovisning

D e b e t.					
Balans från år 1879.					
Uppbördsmäns öfverlevereringar.....	4,260	79			
Skuld till extra statsanslaget för hospitalsbyggnader.....	1,946	75		6,207	54
Afskrifningar.					
Se Tab. Bil. C.....	—	—		488,906	77
Utgifter.					
Se Tab. Bil. C.....	—	—		879,556	73
Balans till år 1881.					
Behållningar: Kontant.....	65,220	27			
Utlånta medel.....	3,327	58			
Diverse persedlar med värde.....	26,568	84			
Utestående i penningar.....	3,583	91			
Förskott.....	11,374	57			
Proprie balans.....	2,355	03			
Inventarier med värde.....	217,687	63			
Anmärkte poster.....	2,216	21		332,334	04
Summa Kronor	—	—		1,707,005	08

underhåll år 1880.

U t g i f t e r.																					
Medika- menter.		Eldning och lyshållning.		Byggnader och repara- tioner.		Begravnings- kostnader.		Inventariers inköp och underhåll.		Allmänna utskylder.		Skriftmateria- lier och expenser.		Rese- kostnader.		Anmärknings- procent.		Diverse utgifter.		Summa.	
Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
—	—	—	—	14,564	39	—	—	255	—	—	—	—	—	328	30	246	89	817	30	17,766	06
658	54	12,979	83	11,209	66	75	—	3,128	50	350	67	418	16	—	—	—	—	5,171	55	117,911	41
937	99	7,660	17	8,541	41	—	—	4,105	13	722	45	403	57	—	—	13	09	7,236	37	93,551	80
322	99	1,885	25	11,579	53	11	50	521	27	77	09	82	42	—	—	—	—	695	01	33,954	21
1,009	73	9,129	61	17,216	75	57	—	3,318	50	740	43	356	62	—	—	—	—	4,174	79	129,910	35
640	61	7,536	28	6,603	74	73	45	1,088	03	42	63	212	74	—	—	—	—	3,620	05	86,784	12
76	02	817	03	307	18	15	—	119	51	19	41	23	04	—	—	—	—	354	48	12,595	05
395	36	5,716	37	6,016	41	155	—	2,156	97	393	12	238	65	—	—	—	—	2,374	43	74,139	11
597	17	13,984	—	4,927	39	234	50	16,965	62	337	16	1,328	59	—	—	—	—	6,799	61	134,724	43
1,557	54	12,339	25	3,636	30	48	—	1,580	94	143	66	303	71	—	—	—	—	7,594	52	90,341	18
745	07	4,680	82	7,468	41	98	50	2,673	76	437	99	266	53	—	—	9	62	4,729	73	87,879	01
6,941	02	76,728	61	92,071	17	767	95	35,913	23	3,264	61	3,634	03	328	30	269	60	43,567	84	879,556	73

öfver till Hospitalsväsendet anslagne medel.

K r e d i t.							
Balans från år 1879.							
Behållningar: Kontant.....				94,662	61		
Utlånte medel.....				2,802	09		
Diverse persedlar med värde.....				18,008	65		
Utestående i penningar.....				4,056	69		
Förskott.....				300	—		
Proprie balans.....				2,355	03		
Inventarier med värde.....				581,543	43		
Anmärkta poster.....				2,216	21	705,944	71
Uppdebiterade medel.							
Patientafgifter.....				—	—	571	25
Inkomster.							
Se Tab. Bil. B.				—	—	888,678	27
Tullökade inventariivärden.....				—	—	110,879	01
Balans till år 1881.							
Uppbördsmäns öfverlevereringar.....				—	—	931	84
Summa				—	—	1,707,005	08

Berättelse om Hospitalen.

